

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencilerinin Yetersizlik Türüne Göre Yaptıkları Öğretim Uyarlamalarının İncelenmesi

Examination of Instructional Adaptations Made by Preschool Teachers According to the Type of Disability

Duygu Çetingöz¹, Safiye Sunay Yıldırım Doğru²

¹Sorumlu Yazar, Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, duygu.cetingoz@deu.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0003-4055-1459>)

²Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, sunay.dogru@deu.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0003-0573-0128>)

Geliş Tarihi: 04.04.2024

Kabul Tarihi: 13.06.2024

ÖZ

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türüne göre yaptıkları öğretim uyarlamalarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın verileri 2023-2024 öğretim yılı güz döneminde İzmir iline bağlı 3 ilçedeki bağımsız anaokullarında farklı yetersizlik türlerinde kaynaştırma öğrencilerine öğretim uyarlamaları yapan 18 okul öncesi öğretmeninden elde edilmiştir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Örneklem amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt ve tipik durum örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme soruları ve bilgi formu aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda her bir yetersizlik türü için 6 temaya ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri tarafından yapılan öğretim uyarlamalarının sınıfın fiziksel yapısını uyarlama, sınıf iklimini uyarlama, materyal uyarlama, etkinlik uyarlama ve değerlendirmeyi uyarlama temalarını kapsadığı belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç ise çocukların yetersizlik türüne göre yapılan öğretim uyarlamalarının farklılaştığının farkında oldukları, ancak hangi alt temalara ve özel gereksinim türlerine dayalı olarak nasıl bir uyarlama yapmaları gerektiği konusunda bilgi eksiklikleri olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Özel eğitim, okulöncesi eğitim, kaynaştırma, öğretim uyarlaması.

ABSTRACT

This research aims to examine the instructional adaptations made by preschool teachers for inclusive students according to the type of disability. The data for the study were obtained from 18 preschool teachers who provided instructional adaptations for inclusion students with different types of disabilities in independent preschools in three districts affiliated with Izmir province during the fall semester of the 2023-2024 academic year. The research employed a qualitative research design, specifically using a case study from the qualitative research patterns. The sample was determined through purposive sampling, using the criterion and typical case sampling technique. Data for the study were collected through interview questions and an information form prepared by the researchers. The data obtained from the research were analyzed using content analysis method. As a result of the analysis, six themes were identified for each type of disability. It was determined that instructional adaptations made by preschool teachers encompass themes

such as adapting the physical structure of the classroom, adapting the classroom climate, adapting materials, adapting activities, and adapting assessments. Another result obtained from the research is that preschool teachers are aware that instructional adaptations vary according to the type of disability, but they lack knowledge on which sub-themes and specific needs types to base their adaptations on.

Keywords: Special education, preschool education, integration, teaching adaptation.

GİRİŞ

Okul öncesi dönem, tipik gelişim gösteren ve özel gereksinimli çocukların onlara sunulan öğrenme fırsatlarına dayalı olarak yaşamlarında önemli gelişimsel kazançlar elde edebildikleri bir dönemdir (Bakkaloğlu, vd., 2018). Kritik bir dönem olan okul öncesi dönemde özel gereksinimi olan çocukların akranlarıyla birlikte eğitim alabilmeleri için kısıtlayıcılığın en aza indirildiği eğitim ortamları büyük önem arz etmektedir (Bruder, 2010; Kaygusuz, 2007). Bu nedenle özel gereksinimli küçük çocuklar için mümkün olduğunca tipik gelişen akranları ile bir arada eğitim alabilecekleri fırsatlar sunulmalıdır. Bu fırsatlardan en önemlisi kaynaştırma/bütünleştirme eğitimidir. Kaynaştırma eğitimiyle özel gereksinimli çocukların becerilerini geliştirmek ve topluma uyum sağlamalarını kolaylaştırmak amaçlanmaktadır (Odluyurt & Batu, 2009). Özel gereksinimi olan çocukların eğitim hizmetlerinden yararlanabilmeleri için ihtiyacı olan uyarılarla bu dönemde karşılaşması ve bunun için eğitim ortamlarının oluşturulması gerekmektedir (Koçak, 2001). Alanyazına bakıldığında da kaynaştırma eğitimi sürecinin etkili bir biçimde sürdürülmesinde öğretmenler tarafından öğretim uyarlamalarının yapılmasının önemine değinildiği görülmektedir (Aydın & Sapsağlam, 2019; Metin, 2013). Okul öncesi dönemde kaynaştırmanın kendine ait bazı farklı özellikleri bulunmaktadır. Okul öncesi kaynaştırma, okulun fiziksel yapısının farklı olması, gelişimsel ve çocuk merkezli eğitim programının olması, okul öncesi dönem çocuklarının farklı gelişimsel özellikler göstermesi ve akademik başarının ön planda olmaması gibi özellikler nedeniyle daha üst eğitim kurumlarındaki kaynaştırma uygulamalarından farklılık göstermektedir (Wolery & Odom, 2000). Bu açıdan bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde sözü edilen noktalar konusunda farkındalık sahibi olması ve gerekli öğretim uyarlamalarını gerçekleştirmeleri gerekmektedir.

Kaynaştırma programının etkili yürütülmesindeki en önemli faktörlerden birisi de öğretmenlerdir (Kırcaali-İftar, 1998; Temiz & Parlak-Rakap, 2018). Özel eğitimde, öğrencinin gereksinimine dayalı olarak en iyi eğitim kaynaştırma uygulamaları ile verilmektedir (Öncül, 2003) bu nedenle okul öncesi öğretmenlerinin bu konuda yeterli bilgi birikimine sahip olmaları oldukça önemlidir. Okul öncesi öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türüne göre öğretim uyarlamalarını yaparken sınıf ortamı süreçlerini çok boyutlu olarak düşünmeleri ve öğrencilerinin psikolojik-fiziksel ihtiyaçlarını bu bakış açısıyla görebilmeleri gerekmektedir (Duhaney & Salend, 2000; Freeman & Aclin, 2000; Vural & Yıkılmış 2008; Gersten vd. 2009; Kargın vd., 2010; Bilgiç, 2018). Çocuğun fiziksel olarak ışık, renk, büyüklük, sınıftaki konumu gibi fiziksel ihtiyaçları kadar, psikolojik ortam olarak sınıf ikliminin de çocuğun yetersizlik türünün gereksinimlerine cevap veriyor olması sağlanmalıdır (Choate, 2000; Friend & Bursuck, 2002; Smith vd., 2008; Sucuoğlu & Kargın, 2006). Kaynaştırma için öğretim uyarlamalarının bir başka özelliği de öğrencilerin kazanması beklenen bilgi ve becerilere sahip olmaları için öğretmenlerin planlama, yöntem, değerlendirme vb. süreçleri etkili bir biçimde öğrencilere sunmalarıdır (Friend & Bursuck, 2002; Olson & Platt, 2004; Smith vd., 2008; Sucuoğlu & Kargın, 2006). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türüne göre yaptıkları öğretim uyarlamalarının niteliği doğrudan öğrencinin sınıf ortamında kendisinden beklenen hedeflere ulaşmasını ve sınıf içindeki iyi oluş halini etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında öğretmenlerin öğretim uyarlamalarına yönelik bilgi düzeyleri, farkındalıkları ve uygulama becerileri oldukça önemli görülmektedir.

Okul öncesi eğitimde kaynaştırma uygulamalarına yönelik Odom (2000), özel gereksinimi olan çocukların eğitim etkinliklerinden yeterince yarar sağlayabilmeleri için okul öncesi eğitimi

öğretmenlerinin kaynaştırma sürecini etkili yürütebilme konusunda eğitime ihtiyaç duyduklarını vurgulamaktadır. Ancak öğretmenlere sunulan programların onların öğretim uyarlamaları yapabilmeleri ve uygulamalara yönelik içerikleri geliştirmeleri konusunda yetersiz kaldığı belirtilmektedir (Aydın & Tuğluk, 2022). Ayrıca alan yazında öğretmenlerin etkinlik sürecinde öğretim uyarlamalarına yeterli düzeyde yer vermediklerini gösteren çalışmalar olduğu da belirlenmektedir (Akalin, 2015; Altun & Gülben, 2009; Aydın & Sapsağlam, 2019; Aydın & Tuğluk, 2020; Temiz & Parlak-Rakap, 2018; Tufan & Yıldırım, 2013). Batu ve Yükselen (2015) in kaynaştırma eğitimi konusunda öğretmenlerin bilgi ve yeterlilikleri konusunda alanda çalışan birçok öğretmenin bu konu hakkında bilgilerinin olmadığını ifade etmişlerdir. Bu araştırma sonuçlarından hareketle etkili bir kaynaştırma eğitimi yapılmasında öğretim uyarlamalarının önemli olduğu ve okul öncesi öğretmenlerinin bu uyarlamaları nasıl gerçekleştirecekleri konusunda bilgi ve beceri sahibi olmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle yapılacak olan bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türüne göre yaptıkları öğretim uyarlamalarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın problem cümlesi “Okul öncesi öğretmenleri kaynaştırma öğrencilerinin yetersizlik türüne göre yaptıkları öğretim uyarlamaları nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin öğretim uyarlamaları ve sınıflarındaki öğrencilerin yetersizlik türüne uygun olarak yaptıkları öğretim uyarlamalarına yönelik sınıfın fiziksel düzenlemesi, sınıf kuralları, sınıf yönetimi, materyal, etkinlik planlama, uygulama süreci ve değerlendirme süreçleri temalarında var olan durumu ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin toplanmasına, verilerin analizine yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmaları var olan durumun açıklanması ya da değişim ve gelişim üzerindeki etkenlerin oluşturduğu yapının derinlemesine irdelenmesi, analiz edilmesi, süreç içinde boylamsal olarak ortaya konmasıdır (Best & Kahn, 2017). Bu çalışmada bağımsız anaokullarında belirlenmiş olan yetersizlik türlerinde öğretim uyarlaması yapan öğretmenler durum olarak ele alınmıştır. Araştırmada bağımsız anaokullarında farklı yetersizlik türlerinde kaynaştırma öğrencisi bulunan okul öncesi öğretmenlerine ulaşılmıştır. Bu nedenle çalışmada bütüncül çoklu durum deseni kullanılmıştır. Bütüncül çoklu durum deseninde birden fazla kendi başına bütüncül olarak algılanabilen durumlar bulunmaktadır ve her durum kendi içinde bütüncül olarak ele alınmakta ve sonra birbirleriyle karşılıklı olarak incelenmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu çalışmada birden fazla kendine başına bütüncül durum olarak okul öncesi öğretmenlerinin farklı yetersizlik türlerine yönelik yapmış oldukları uyarlamalar kabul edilmiştir. Gönderilen makalede anlatım, öz, sade, kısa ve anlaşılabilir olmalıdır. Tekrarlardan, desteklenmemiş ifadelerden ve konu dışı açıklamalardan kaçınılmalıdır. Yargı ve kesinlik içeren ifadeler kaynaklara dayandırılarak verilmelidir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2023-2024 öğretim yılı güz döneminde İzmir ilinin Buca, Konak ve Karşıyaka ilçelerinde bulunan devlet bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleridir. Çalışma grubu amaçlı örnekleme ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, araştırmacının keşfetmek ve anlamak için derinlemesine veri elde edeceği bir örneklem seçimine dayanmaktadır (Merriam, 2018). Amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt ve tipik durum örnekleme tekniği kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede örneklem için belirlenen ölçüt ya da ölçütleri sağlayan birimler örnekleme alınabilir. Tipik durum örneklemede ise araştırmaya

konu teşkil eden ortalama durumları çalışarak belirlenmiş bir konu, alan ve uygulama için derinlemesine veri elde edilmesini sağlamaktadır (Büyüköztürk vd., 2020). Araştırmanın amaçları doğrultusunda belirlenen yetersizlik türlerine sahip öğrenciler için sınıfta öğretim uyarlamaları yapan okul öncesi öğretmenleri ölçüt ve tipik durum örnekleme ile belirlenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunun oluşturulmasında ilk olarak ölçüt örnekleme kullanılarak okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi için belirlenmiş olan yetersizlik türleri kapsamında son bir yıl içinde kaynaştırma öğrencisine sahip olmuş öğretmenler gönüllülük esasıyla belirlenmiştir. İkinci aşamada ise öğrencilerin yetersizlik türüne göre yapılan öğretim uyarlamalarının alandaki tipik durumu yansıtması amacıyla down sendromu, dil ve konuşma bozukluğu, otizm, işitme yetersizliği, görme yetersizliği, öğrenme ile ilgili yetersizlik, bedensel yetersizlik türlerindeki öğrencilere öğretim uyarlamaları yapmış öğretmenler örnekleme dahil edilmiştir. Bu örnekleme yaklaşımıyla tipik bir durum görünümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Her bir yetersizlik türü için üç öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Böylece çalışma grubunu 6 farklı bağımsız anaokulunda çalışan 18 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların yetersizlik türüne göre yaptıkları öğretim uyarlamalarının farklılaşması beklenmektedir. Kullanılan araştırma yönteminin gerekçesi açıklanmalıdır. Veri toplama araçları ve bunların geçerliliği ve güvenilirliği belirtilmelidir. Ayrıca araştırmanın türü, araştırma grubu, veri toplama teknikleri, verilerin analizi, sınırlılıkları, gerekli ise etik kurul onayı yöntem kısmında detaylandırılmalıdır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme soruları ve bilgi formu aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bazı özelliklerini betimlemek amacıyla Bilgi Formu kullanılmıştır. Bilgi formu aracılığı ile mezun olunan lisans programı, mesleki hizmet yılı, sınıftaki öğrenci sayısı, daha önce hizmet içi eğitim olarak kaynaştırma eğitimi alma durumu, sahip olunan öğrencinin yetersizlik türüne yönelik bilgi toplanmıştır. Öğretmenlerin mezun olduğu lisans programlarına bakıldığında; Öğretmenlerin 4'ü çocuk gelişimi ve eğitimi, 14'ü okul öncesi öğretmenliği mezunudur. Öğretmenlerin mesleki hizmet yılı 5-10 yıl olan 3 öğretmen, 11-15 yıl olan 6 öğretmen, 16-20 yıl olan 7 öğretmen, 21-25 yıl olan 3 öğretmen olmak üzere toplam 18 öğretmenden oluşmaktadır. Sınıftaki öğrenci sayısına göre bakıldığında; sınıfta 10-15 öğrenci olan 5 öğretmen, 16-20 öğrenci olan 7 öğretmen, 21-25 öğrenci 6 öğretmen şeklindedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet içi eğitim olarak kaynaştırma eğitimi alma durumu 17 öğretmen almış, 1 öğretmen almamıştır. Öğretmenlerin sahip olunan öğrencinin yetersizlik türüne göre down sendromu, dil ve konuşma bozukluğu, otizm, işitme yetersizliği, görme yetersizliği, zihinsel yetersizlik, türlerinin her biri için öğretim uyarlaması yapmış öğretmen sayısı 3 olarak belirlenmiştir. Örnekleme yer alan yetersizlik türlerinin her biri için öğretim uyarlaması yapmış olan okul öncesi öğretmenleri Ö1, Ö2 ve Ö3... şeklinde kodlanmıştır.

Yetersizlik türündeki öğrencisi için öğretim uyarlaması yapan okul öncesi öğretmenlerinin görüşmelerinde kullanmak amacıyla yarı-yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından alanyazın incelenerek hazırlanmıştır. Sonrasında formda yer alan sorular için uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşü okul öncesi eğitimi ve özel eğitim alanında uzmanlığı olan ve görüşme tekniğini uygulama tecrübesi olan beş uzman araştırmacıdan alınmıştır. Uzman görüşlerine dayalı olarak sorular anlaşılabilirliği ve çeşitliliği açısından yeniden düzenlenmiştir. Bu taslak formun denenmesi için formda yer alan sorular kullanılarak iki öğretmen ile yaklaşık 30 dakikalık görüşmeler yapılmıştır. Görüşme sonuçlarına dayalı olarak bazı soruların kapsamının daha hedefe yönelik bir yapıda olması sağlanmıştır. Böylelikle formun son hali oluşturulmuştur. Öğretmenlerin sorulara verdikleri yanıtlar yazılı olarak kaydedilmiştir. Görüşme formunda 7 soru yer almaktadır ancak görüşme sırasında gereksinim olduğu zaman ek sorular kullanılmıştır. Görüşme yapılacak her öğretmenin soruları yanıtlarken sınıftaki öğrencinin yetersizlik türüne uygun olarak yaptığı öğretimsel uyarlamaları düşünerek soruları yanıtlaması istenmiştir. Görüşme

formunda yer alan 7 soru; “Öğrencinin yetersizlik türüne göre sınıfın fiziksel düzenlenmesinde yaptığınız uyarlamalar nelerdir?, Öğrencinin yetersizlik türüne göre sınıf kuralları için yaptığınız uyarlamalar nelerdir?, Öğrencinin yetersizlik türüne göre sınıf yönetiminin etkili olması için yaptığınız uyarlamalar nelerdir?, Öğrencinin yetersizlik türüne göre yaptığınız materyal uyarlamaları nelerdir?, Öğrencinin yetersizlik türüne göre etkinlikleri planlama sürecinde yaptığınız uyarlamalar nelerdir?, Öğrencinin yetersizlik türüne göre etkinlikleri uygulama sürecinde yaptığınız uyarlamalar nelerdir?, Öğrencinin yetersizlik türüne göre yaptığınız değerlendirme uyarlamaları nelerdir?” şeklindedir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri 2023-2024 öğretim yılı güz döneminde 25.12.2023-05.01.2024 tarihleri arasında İzmir ilinde bulunan 6 farklı bağımsız anaokulunda görev yapmakta olan 18 okul öncesi öğretmeni ile görüşme formu kullanılarak yapılan görüşmeler sonucu toplanmıştır. Görüşme ortamının gönüllülüğe dayalı olarak çalışmaya katılan öğretmenlerin kendilerini rahat hissedebilecekleri, soruları içten ve yansız bir şekilde yanıtlayabilecekleri bir ortam olması sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiş ve yaklaşık 45 dakika sürmüştür.

2.5. Veri Analizi

Bu araştırmanın verileri içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi elde edilen bilgileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşılmasını sağlamaktadır. İçerik analiziyle, birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde anlamalı bir şekilde bir araya getirilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Araştırmada 6 bağımsız anaokulunda görev yapmakta olan öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Bu süreç sonucunda araştırmanın temaları ve alt temaları belirlenmiştir. Verilerin analizi sonucunda her bir yetersizlik türü için 6 temaya ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri tarafından yapılan öğretim uyarlamalarının sınıfın fiziksel yapısını uyarlama, sınıf iklimini uyarlama, materyal uyarlama, etkinlik uyarlama ve değerlendirmeyi uyarlama temalarını içerdiği belirlenmiştir. Alt temalara bakıldığında ise down sendromunda 38, dil ve konuşma bozukluğunda 26, otizmde 30, işitme yetersizliğinde 26, görme yetersizliğinde 19, öğrenme ile ilgili yetersizlikte 25 temaya ulaşılmıştır. Verilerin geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için inandırıcılık, araştırmacının rolü koşulları (Lecompte & Goetz, 1982; Miles & Huberman, 1994; Yıldırım & Şimşek, 2008) yerine getirilmiştir.

İnandırıcılık için araştırma kapsamında belirlenen yetersizlik türlerindeki öğrenciler için öğretim uyarlaması yapan öğretmenler kurum ile önceden görüşme yapılarak belirlenmiştir. Bu öğretmenler ile yapılacak görüşmelerde kullanılacak görüşme formu geliştirilirken öncelikle ilgili alanyazın taraması yapılmış, oluşturulan görüşme formu alan uzmanı iki öğretim elemanı tarafından incelenmiş ve iki öğretmen ile ön görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Böylelikle form son haline getirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık 45 dakika sürmüş ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Her katılımcı ile yapılan görüşme verileri katılımcıya özetlenmiştir. Araştırma süreci açıkça anlatılmış, görüşme ve analiz süreçleri ayrıntılı olarak açıklanmış, amaçlı örneklem kullanılmış, tema ve alt temalara atanan veriler açıklanmıştır. Kodlamalar arası güvenilirlik hesaplanmıştır. Kodlama güvenilirliği için Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Güvenirlik için formül; $\text{Görüş Birliği/Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı} \times 100$ 'dür. Hesaplanan güvenirlığın en az %70 olması gerekmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2008). İki araştırmacı tarafından birbirlerinden bağımsız olarak görüşme formları okunmuş ve ilgili kodlamalar yapılmıştır. Yapılan bu kodlamalar sonucunda araştırmanın kodlamalar arası güvenirligi %92 olarak bulunmuştur. Araştırmanın katılımcı ve araştırmacılarının konuları net bir biçimde ortaya konmuş, güvenirlilik için verilerin analizinde diğer araştırmacı da rol almıştır.

Araştırmaya araştırmacıların rolü açısından bakıldığında araştırmayı yürüten araştırmacılardan biri özel eğitim alanında diğeri ise okul öncesi eğitim alanında uzmanlardır ve her iki araştırmacı da nitel araştırma deneyimine sahiptirler. Ayrıca görüşme tekniğinin

kullanıldığı başka araştırmalar yapmışlardır. Araştırmacıların özel eğitim ve okul öncesi eğitim alanında alanyazın bilgisine sahip olmalarının araştırmanın tema ve alt temalarının oluşturulması sürecine katkıları olmuştur.

2.6. Etik Konular

Araştırma için Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beřeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 04.07.2023 tarih ve 02 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde okul öncesi öğretmenlerinin öğretim uyarlamaları ve sınıflarındaki öğrencilerin yetersizlik türüne uygun olarak yaptıkları öğretim uyarlamalarına yönelik sınıfın fiziksel düzenlemesi, sınıf kuralları, sınıf yönetimi, materyal, etkinlik planlama, uygulama süreci ve değerlendirme süreçleri temalarında bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Down Sendromlu Kaynaştırma Öğrencisine Yönelik Yaptıkları Öğretim Uyarlamaları

Temalar	Alt Temalar
Sınıf Fiziksel Yapısını Uyarlama	Dikkat çekici renk
	Dikkat çekici boyut
	Dikkat çekici miktar
	Riskli küçük materyaller
	Öğrenme merkezlerini düzenleme
Sınıf İklimini Uyarlama	Grup etkinlikleri
	Durumunu hatırlatma
	Sosyal beceri
	Öğrencinin ihtiyaçları
	Sınıf ortamında kabul
	Sınıf ortamında desteklenme
Sınıf Kurallarını Uyarlama	Sabit görevler
	Anlaşılır kurallar
	Kuralların esnetilmesi
	Dikkat çekici yönergeler
	Destekleyici yönergeler
Materyal Uyarlama	Bilişsel gelişimi destekleyen materyaller
	Psikomotor gelişimi destekleyen materyaller
	Doğal materyaller
	Teknolojiden yararlanma
	İlgi çekici materyaller
Etkinlik Uyarlama	Drama etkinliği
	Oyun etkinliği
	Türkçe etkinliği
	Basit etkinlikler
	Gürültülü etkinliklerden kaçınma
	Etkinlikleri gösterip yaptırma
	Kendini ifade edebilmesini sağlayan etkinlikler
	Etkinlik sırasında yanına oturtma
Değerlendirmeyi Uyarlama	Video çekimi
	Veliye sunma
	Fotoğraflar
	Portfolyo
	Çalışmaları sergileme
	Veliye dönüt verme
	Gelişim raporundaki hedefler
	Etkinliklere katılım

Okul öncesi öğretmenlerinin down sendromlu kaynaştırma öğrencisine yönelik yaptıkları öğretim uyarlamaları için ilk tema olan sınıfın fiziksel yapısını uyarlama teması dikkat çekici renk, boyut, miktar, riskli küçük materyaller, öğrenme merkezlerini düzenleme alt temalarından oluşmuştur. İkinci tema olan sınıf iklimini uyarlama ise grup etkinlikleri, durumunu hatırlatma, sosyal beceri, öğrencinin ihtiyaçları, sınıf ortamında kabul, sınıf ortamında desteklenme alt temalarından oluşmuştur. Üçüncü tema olan sınıf kurallarını uyarlama sabit görevler, anlaşılır

kurallar, kuralların esnetilmesi, dikkat çekici yönergeler, destekleyici yönergeler alt temalarını içerirken, dördüncü tema olan materyal uyarlama ise bilişsel ve psikomotor gelişimi destekleyen materyaller, doğal materyaller, teknolojidenden yararlanma, ilgi çekici materyaller alt temalarını kapsamaktadır. Beşinci tema olan etkinlik uyarlama drama etkinliği, oyun etkinliği, Türkçe etkinliği, basit etkinlikler, gürültülü etkinliklerden kaçınma, etkinlikleri gösterip yaptırma, kendini ifade edebilmesini sağlayan etkinlikler, etkinlik sırasında yanına oturtma alt temalarından oluşmuştur. Altıncı tema olan değerlendirmeyi uyarlama ise video çekimi, etkinliklere katılım, fotoğraflar, portfolyo, çalışmalarını sergileme, veliye dönüt verme, gelişim raporundaki hedefler ve veliye sunma alt temalarını içermektedir.

Okul öncesi öğretmenleri sınıfın fiziksel yapısını uyarlama teması ile ilgili olarak riskli küçük materyaller alt temasında Ö3 “*Çok küçük materyalleri ağzına attığı için ortadan kaldırdım ya da yüksek yerlere koydum*” ifadesini kullanmıştır. Dikkat çekici renk, boyut, miktar alt temasında görüş belirten Ö2 “*Öğrencinin renk, boyut, miktar olarak dikkatini çekecek ve onu bilişsel yönden destekleyecek görselleri sınıfın uygun noktalarına yerleştiriyorum.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğrenme merkezlerini düzenleme için görüşü belirten Ö1 “*Öğrenme merkezlerinde öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik materyalleri ulaşabileceği şekilde konumlandırıyorum.*” yorumunu yapmaktadır. Sınıf iklimini uyarlama temasında grup etkinlikleri alt temasında Ö1 “*Yaptığımız bazı sanat çalışmalarında grup etkinliği yaparak öğrencinin akranları tarafından desteklenmesini sağlıyorum. Bu etkinliklerde nöbetçilik görevi ile arkadaşlarıyla iletişim kurmalarını sağlıyorum.*” ifadesini kullanmıştır. Durumunu hatırlatma alt temasında görüş belirten Ö3 “*Arkadaşlarına onun durumunu göz önünde bulundurmaları için zaman zaman hatırlatma yapıyorum.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğrencinin ihtiyaçları için görüş belirten Ö2 “*Öğrencinin özel durumu ile ilgili ailesiyle bireysel görüşmeler yapıyorum. Öğrenci ile ilgili bilinmesi gerekenler, ihtiyaçları hakkında bilgi alıyorum ve sınıf ortamında bu doğrultuda davranıyorum.*” yorumunu yapmaktadır.

Okul öncesi öğretmenleri sınıf kurallarını uyarlama teması ile ilgili olarak destekleyici yönergeler alt temasında Ö1 “*Sınıf kuralları açısından duygusal ve sosyal davranışları içeren yönergeler vermeye özen gösteririm.*” ifadesini kullanmıştır. Kuralların esnetilmesi alt temasında görüş belirten Ö3 “*Sınıf kurallarını koyarken arkadaşının özel bir durumu olduğunu açıklayarak biraz esnek olabileceğimi söylüyorum.*” şeklinde ifade etmiştir. Dikkat çekici yönergeler için görüş belirten Ö2 “*Sınıf kurallarını duvara asılmış resimler ile öğretmeye çalışıyorum.*” demektedir. Materyal uyarlama temasında bilişsel gelişimi destekleyen materyaller alt temasında Ö1 “*Az-çok, büyük-küçük, uzun-kısa gibi kavramları öğreten basit materyaller hazırlıyorum.*” görüşünü ifade etmiştir. Psikomotor gelişimi destekleyen materyaller alt temasında Ö1 “*Kaptan kaba nesne aktarımı ve belli bir hedefe nesne atma çalışmaları yaptırıyorum.*” demektedir. İlgi çekici materyaller alt temasında Ö3 “*Oyun hamuru gibi ilgisini çekebilecek materyaller ile çalışması için fırsat veriyorum.*” şeklinde ifade etmiştir.

Okul öncesi öğretmenleri etkinlik uyarlama teması ile ilgili olarak drama etkinliği alt temasında Ö1 “*Drama dikkatini çektiği için sık sık drama etkinliğine yer veriyorum.*” görüşünü ifade etmiştir. Türkçe etkinliği alt temasında Ö2 “*Öğrencinin dil gelişimini desteklemek amacıyla sık sık tekerlemeler öğretiyorum.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Etkinlik sırasında yanına oturtma alt temasında Ö3 “*Etkinlikler sırasında kendi yanına oturmasını sağlayarak birebir çalışıyoruz.*” şeklinde belirtmiştir. Değerlendirmeyi uyarlama temasında video çekimi alt teması için Ö1 “*Yaptığımız dramaları, öğrettiğimiz parmak oyunlarını, tekerlemeleri videoya alıyorum ve ilk günden bugüne kadar çocukta gözlenen gelişimleri veliye sunuyorum.*” ifadesini kullanmıştır. Fotoğraflar alt teması için görüş belirten Ö3 “*Çocuğun sosyal duygusal alanda ihtiyaçları daha fazla olduğu için çocuğun bu kazanımlarını fotoğraflayıp gelişimini gözlemliyorum.*” şeklinde ifade etmiştir. Gelişim raporundaki hedefler ve etkinliklere katılım alt temalarında görüş belirten Ö2 “*Öğrencinin raporunda yer alan uzun ve kısa dönem amaçlara ulaşıp ulaşılmadığını değerlendiriyorum ve buna bağlı olarak tekrar edilmesi gereken amaçları belirliyorum. Etkinliklere katılımını ve ilgisini vurguluyorum.*” olarak görüşlerini ifade etmiştir.

Tablo 2

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dil ve Konuşma Bozukluğu Kaynaştırma Öğrencisine Yönelik Yaptıkları Öğretim Uyarlamaları

Temalar	Alt Temalar
Sınıf Fiziksel Yapısını Uyarlama	Çocuğun oturma yeri İlgiyi dağıtan uyarılar Öğrenme merkezini düzenleme
Sınıf İklimini Uyarlama	Grup etkinlikleri Öğrenci ihtiyaçları Sosyal beceri Diğer velileri bilgilendirme Durumunu anlatma Bireysel farklılıkları kabul Oyun oynatma
Sınıf Kurallarını Uyarlama	Görsel materyal kullanma Kuralları açıklama Akran öğrenmesi
Materyal Uyarlama	Videolar Fotoğraflar Materyal kullanarak somutlaştırma İlgi çekici materyaller
Etkinlik Uyarlama	Telaffuz çalışmaları Etkinlik basitleştirme Oyun etkinliği Türkçe etkinliği Müzik etkinliği Drama etkinliği
Değerlendirmeyi Uyarlama	Ek zaman Gözlem Özel gereksinimli çocuklar program kitapçığı

Okul öncesi öğretmenlerinin dil ve konuşma bozukluğu olan kaynaştırma öğrencisine yönelik yaptıkları öğretim uyarlamaları için ilk tema olan sınıfın fiziksel yapısını uyarlama teması çocuğun oturma yeri, ilgiyi dağıtan uyarılar, öğrenme merkezini düzenleme alt temalarından oluşmuştur. İkinci tema olan sınıf iklimini uyarlama ise grup etkinlikleri, öğrenci ihtiyaçları, sosyal beceri, diğer velileri bilgilendirme, durumunu anlatma, bireysel farklılıkları kabul, oyun oynatma alt temalarından oluşmuştur. Üçüncü tema olan sınıf kurallarını uyarlama görsel materyal kullanma, kuralları açıklama, akran öğrenmesi alt temalarını içerirken, dördüncü tema olan materyal uyarlama ise videolar, fotoğraflar, materyal kullanarak somutlaştırma, ilgi çekici materyaller alt temalarını kapsamaktadır. Beşinci tema olan etkinlik uyarlama telaffuz çalışmaları, etkinlik basitleştirme, oyun etkinliği, Türkçe etkinliği, müzik etkinliği, drama etkinliği alt temalarından oluşmuştur. Altıncı tema olan değerlendirmeyi uyarlama ise panoda sergileme, gözlem, özel gereksinimli çocuklar program kitapçığı alt temalarını içermektedir.

Okul öncesi öğretmenleri sınıfın fiziksel yapısını uyarlama teması ile ilgili olarak çocuğun oturma yeri alt temasında Ö3 “Çocuk ile göz teması kurmak için etkinlikler sırasında kendime en yakın yere oturmasını sağlıyorum.” demektedir. Öğrenme merkezini düzenleme alt teması için Ö2 “Öğrenme merkezi düzenlerken onun ilgi alanı olan bir merkezin mutlaka bulunmasına dikkat ediyorum çünkü bu merkezlerde konuşmak için daha istekli oluyor.”

yorumunu yapmaktadır. İlgiyi dağıtan uyaranlar alt temasında ise Ö1 *İlgisini dağıtacak uyaranlar ortadan kaldırılarak çocukla daha kolay iletişim kurmaya çalışıyorum.*” ifadesini belirtmiştir. Sınıf iklimini uyarılama teması için durumunu anlatma alt temasında Ö1 *“Diğer çocuklara durumunu açıklarken göz teması kurmalarını, tane tane konuşmalarını, onun cevap vermesini beklmelerini, kurallara ve etkinliklere katılımı için destek olmalarının önemini anlattım.”* yorumunu yapmaktadır. Sosyal beceri alt teması için Ö2 *“Arkadaşlarına öncelikle onun gelişiminin farklılık gösterdiğini anlattım ve çocuklar onu benimseyip yardımcı olmaya çalıştılar. Akran öğrenmesi ile sosyal becerileri gelişme göstermeye başladı.”* demektir. Bireysel farklılıkları kabul alt temasında Ö3 *“Bireysel farklılıklara yönelik oyunlar oynatarak arkadaşları arasındaki farklılıkları olduğu gibi kabul etmeyi öğretmeye çalışıyorum.”* demektir.

Okul öncesi öğretmenleri sınıf kurallarını uyarılama teması ile ilgili olarak görsel materyal kullanma alt temasında Ö1 *“Çocuğun yetersizliği doğrultusunda görsel materyallerden de faydalanarak sınıf kurallarını çocuklarla birlikte oluşturduk.”* ifadesini kullanmıştır. Kuralları açıklama alt temasında görüş belirten Ö2 *“Çocukla göz teması kurarak ve nedenlerini açıklayarak kuralları anlattım. Sınıfa adaptasyon sürecinde kuralları sırayla anlatıp neden kurallara uymamız gerektiğini söyledim.”* demektir. Akran öğrenmesi alt teması için Ö3 *“Sınıftaki diğer öğrencilere onun daha önce bir eğitim kurumuna gitmediği için sınıf kurallarını bilmediğini öğrenmesi için hep birlikte destek olmamızın önemini anlattım. Çocuklardan akran öğrenmesi sayesinde çocukta kuralların oturmasını sağladım.”* görüşünü sunmuştur. Materyal uyarılama teması için videolar alt temasında Ö3 *“Videolardan söylediğimiz şarkı ve tekerlemeleri serbest zamanda açarak kullanıyorum. Bu sayede müzik etkinliklerinde bu şarkı ve tekerlemeyi söylemeye daha istekli oluyor ve söyleyebildiği kelimeleri söyleme eğilimi artıyor.”* yorumunu yapmaktadır. Ö2 ise materyal kullanarak somutlaştırma alt temasında *“Görsel materyaller ile uyarılama yapıyorum. Çocuk cevap verirken zorlandığında alternatif görseller ya da panolardaki resimlerden yararlanmasını sağlıyorum.”* demektir. Ö3 ilgi çekici materyaller alt teması için *“Çocuğun konuşmasını desteklemek için sınıfta onun ilgisini çekecek materyaller bulunmasına dikkat ediyorum.”* görüşünü ifade etmiştir.

Okul öncesi öğretmenleri etkinlik uyarılama teması ile ilgili olarak telaffuz çalışmaları alt temasında Ö1 *“Etkinlikler sırasında sorduğum sorulara cevap verebilmesi için teşvik ediyorum. Tam söylemese bile söylemesi için destek oluyorum. Verdiği cevabı doğru telaffuzunu yaparak tekrar ediyorum.”* demektir. Etkinlik basitleştirme alt teması için Ö3 *“Şarkı, şiir ve hikaye gibi etkinlik çalışmalarında kısa cevap verebileceği sorular ile başladım. Yani 1,2,3 kelimededen oluşan cümleler şeklinde ilerliyorum. Tam anlamıyla tüm kelimeleri söyleyemese de hareketleriyle de ifade etmeye çalışıyor.”* şeklinde belirtmektedir. Drama etkinliği alt temasında görüş belirten Ö2 *“Drama etkinliklerine çok yer veriyorum. Taklit etmesi söylenenleri yapma, doğaçlama yapma, beyin fırtınası yaparak bu durumda sen ne yapardın sorularına yönelik drama etkinlikleri yaptırıyorum. Buradaki diyaloglar kelime kullanımını arttırmada çok işe yarıyor.”* demektir. Değerlendirmeyi uyarılama teması için ek zaman alt temasında ise Ö3 *“Konuşma bozukluğu nedeniyle sorduğum sorulara cevap verirken çocuğa ek zaman tanıyorum.”* şeklinde ifade etmiştir. Özel gereksinimli çocuklar program kitapçığı alt temasında Ö2 *“Meb’in özel gereksinimli çocuklar için olan klavuz kitaptan çocuğa uygun olacak şekilde kazanımları seçip bireysel eğitim planı hazırlıyorum. Değerlendirmelerimi de buna uygun olacak şekilde yapıyorum.”* yorumunu yapmıştır. Gözlem alt teması için Ö1 *“Çocuğun etkinliklerdeki durumunu gözlemleyip konuşma bozukluğunun gelişimi hakkında değerlendirme yapıyorum. Mesela okula ilk başladığında sadece beden ve mimikle söylemek istediklerini ifade etmeye çabalıyordu.”* demektir.

Tablo 3

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Otizmlili Kaynaştırma Öğrencisine Yönelik Yaptıkları Öğretim Uyarlamaları

Temalar	Alt Temalar
Sınıfın Fiziksel Yapısını Uyarlama	Çocuğun oturma yeri İlgiyi dağıtan uyaranlar Ulaşabilme kolaylığı Öğrenme merkezi düzenleme Ses düzeyi
Sınıf İklimini Uyarlama	Grup etkinlikleri Öğrenci ihtiyaçları Sosyal beceri Veli ile iletişim Akran desteği Bireysel farklılıkları kabul İletişim Oyun oynatma
Sınıf Kurallarını Uyarlama	Sınıf kurallarının niteliği Sınıf kurallarının görselleştirilmesi Sınıf kurallarını canlandırma Akran öğrenmesi
Materyal Uyarlama	Materyal kullanarak somutlaştırma İlgi çekici materyaller
Etkinlik Uyarlama	Sanat etkinliği Serbest zaman etkinliği Oyun etkinliği Türkçe etkinliği Matematik etkinliği Drama etkinliği Etkinlik desteği
Değerlendirmeyi Uyarlama	Panoya asma Aile ile görüşme Görsel ipucu Özel eğitim Bireysel eğitim programı takibi

Okul öncesi öğretmenlerinin otizmlili kaynaştırma öğrencisine yönelik yaptıkları öğretim uyarlamaları için ilk tema olan sınıfın fiziksel yapısını uyarlama teması çocuğun oturma yeri, ilgiyi dağıtan uyaranlar, ulaşabilme kolaylığı, öğrenme merkezi düzenleme, ses düzeyi alt temalarından oluşmuştur. İkinci tema olan sınıf iklimini uyarlamada ise grup etkinlikleri, öğrenci ihtiyaçları, sosyal beceri, veli ile iletişim, akran desteği, bireysel farklılıkları kabul, iletişim, oyun oynatma alt temalarından oluşmuştur. Üçüncü tema olan sınıf kurallarını uyarlama sınıf kurallarının niteliği, sınıf kurallarının görselleştirilmesi, sınıf kurallarını canlandırma, akran öğrenmesi alt temalarını içerirken, dördüncü tema olan materyal uyarlama ise materyal kullanarak somutlaştırma ve ilgi çekici materyaller alt temalarını kapsamaktadır. Beşinci tema olan etkinlik uyarlama sanat etkinliği, serbest zaman etkinliği, oyun etkinliği, Türkçe etkinliği, matematik etkinliği, drama etkinliği, etkinlik desteği alt temalarından oluşmuştur. Altıncı tema olan

değerlendirmeyi uyarlama ise panoya asma, aile ile görüşme, görsel ipucu, özel eğitim, bireysel eğitim programı takibi alt temalarını içermektedir.

Okul öncesi öğretmenleri sınıfın fiziksel yapısını uyarlama temasına yönelik olarak ilgiyi dağıtan uyaranlar alt temasında Ö3 “*Sınıf düzeninde uyarlama yapılarak dikkat çekici unsurlar azaltıldı.*” demektedir. Ulaşabilme kolaylığı alt temasında Ö2 “*Kişisel eşya dolabının yerini ulaşabileceği ve istediği zaman kolaylıkla eşyalarını (boya, hamur vb.) alabileceği şekilde belirledim.*” görüşünü ifade etmektedir. Ses düzeyi alt temasında Ö1 “*Yüksek sestem rahatsız olduğu için şarkı ve video açtığımda çok fazla yüksek ses kullanmıyorum. Arkadaşlarının bağırarak şarkı söylemesinden de rahatsız olduğu için zaman zaman diğer çocukları baskılamak durumunda kalıyor ve ses düzeyini orta seviyede tutmaya çalışıyorum. Ayrıca ani sestem hoşlanmadığı için serbest oyun zamanında sınıfın yerine oyun matı yerleştirdim.*” şeklinde açıklamıştır. Sınıf iklimini uyarlama teması için sosyal beceri alt temasında Ö1 “*Çocuğun tam uyum göstermesini beklemeden tüm faaliyetlerde yer almasına özen gösteriyorum. Şarkı söyleme, gösteri vs. Her birinde topluluk karşısında olma, bir gruba ait hissetme duygusunu geliştirmeyi amaçlıyorum. Severe, isteyerek katılma durumu günden güne artıyor ve uyum konusunda da çabaladığı görülmüyor.*” yorumunu yapmaktadır. Bireysel farklılıkları kabulde Ö3 “*Arkadaşlarına çocuğun farklı durumunu anlatıp konuştum. Arkadaşları onun farklı ama bizimle aynı olduğunu kabullenip her aşamada yardımcı olmaya çalışıyorlar. Aileler de bu durumu özveriyle kabullendiler.*” şeklinde açıklamıştır. Akran desteği için Ö2 “*Zamana adapte olma becerisini (kahvaltı, oyun, etkinlik zamanı vb.) geliştirmesi için akran desteğini kullanıyorum. Bunun yanında arkadaşlarına karşı tahammülü olmadığında bu durumunu tolere edebilmesi için ihtiyaç duysun ya da duymasın arkadaşlarına bir şey sormasına, yardım etmesine ya da istemesine ortam sağlıyorum.*” görüşünü belirtmektedir.

Okul öncesi öğretmenleri sınıf kurallarını uyarlama temasına yönelik olarak sınıf kurallarının niteliği alt temasında Ö1 “*Net ve tutarlı sınıf kuralları koyuldu ancak çocuğun özel durumu için gerektiği yerlerde esneklik gösteriliyor.*” görüşünü sunmuştur. Sınıf kurallarını canlandırma için Ö3 “*Sınıf kuralları ile ilgili canlandırmalara yer vererek görsel ve işitsel olarak öğrenmesi sağlıyorum.*” yorumunu yapmıştır. Akran öğrenmesi alt temasında Ö2 “*El yıkamasına yardım için her gün bir çocuğu görevlendiriyorum. Bahçeye çıkarken de yine bir arkadaşı çocuğun yanında sıra oluyor. Sınıftaki diğer arkadaşları sıra olurken ona öncelik veriyorlar.*” görüşünü belirtmiştir. Materyal uyarlama teması için materyal kullanarak somutlaştırma alt temasında Ö1 “*Görsel materyaller kullanarak daha rahat somutlaştırmasını sağlıyorum.*” derken Ö2 “*Özellikle deneyerek dokunarak hissetmesini, soyut kavramları ise görseller ya da videolar aracılığı ile görüp anlamlandırmasını sağlıyorum.*” görüşünü belirtmiştir. İlgi çekici materyallerde ise Ö3 “*Bloklar, boncuklar, yapbozlar, kavram ve nesne kartları ilgisini çektiği için farklı türde olanlarına sınıfta yer vermeye ve görsel materyaller kullanarak ilgisini çekmeye çalışıyorum.*” şeklinde açıklamıştır.

Okul öncesi öğretmenleri etkinlik uyarlaması temasına yönelik olarak sanat etkinliği alt temasında Ö1 “*Hayal gücünü geliştirecek, duygularını ifade edebileceği resimler yapmasına rehberlik ediyorum. Ayrıca planda şekiller kavramına yönelik kesme becerisini gerektiren bir sanat etkinliği varsa aynı kavrama yönelik olarak bu çocuk için ya boyama ya da yapıştırma şeklinde planlıyorum.*” demektedir. Matematik etkinliği alt temasında Ö2 “*Sayı saymayı sevdiği için bunun üzerinde onunla daha çok çalışıyoruz.*” açıklamasını yapmıştır. Etkinlik desteğinde ise Ö3 “*Etkinlikler sırasında ona fiziksel ve sözel destek sağlıyorum. Yaparak yaşayarak öğrenme ortamı oluşturmaya özen gösteriyorum.*” yorumunu yapmıştır. Değerlendirmeyi uyarlama teması için görsel ipucu alt temasında Ö1 “*Çalışma yaptığım konuların bireysel değerlendirmesini yaparken sözel yönergelerime görsel ipucu olması açısından somut materyallerden yararlanıyorum.*” görüşünü sunmuştur. Özel eğitim alt temasında Ö3 “*Çocuğun devam ettiği özel eğitim merkezi ile iletişime geçilerek yapılan çalışmaların planı istendi. Gelişmeler takip edilerek değerlendiriliyor.*” yorumunu yapmıştır. Bireysel eğitim programı takibi için Ö2 “*Sene başında*

çocuk için hazırladığım bireysel eğitim programını takip ederek onun değerlendirmesini gerçekleştiriyorum.” görüşünü belirtmektedir.

Tablo 4

Okul Öncesi Öğretmenlerinin İşitme Yetersizliği Olan Kaynaştırma Öğrencisine Yönelik Yaptıkları Öğretim Uyarlamaları

Temalar	Alt Temalar
Sınıfın Fiziksel Yapısını Uyarlama	Çocuğun oturma yeri
	Işık düzeyi
	Ses düzeyi
	Öğrenme merkezi düzenleme
	Sınıf büyüklüğü
Sınıf İklimini Uyarlama	Rol model
	Veli izni
	Akran desteği
	Göz hizası
	Birebir çalışma
Sınıf Kurallarını Uyarlama	Görsel kartlar
	İşitmeyi kolaylaştırma
Materyal Uyarlama	Görsel materyaller
Etkinlik Uyarlama	Sanat etkinliği
	İlgi çeken etkinlikler
	Oyun etkinliği
	Seçmeli etkinlikler
	Teknolojiden yararlanma
	Drama etkinliği
	Türkçe etkinliği
	Etkinlik desteği
Değerlendirmeyi Uyarlama	Panoya asma
	Aile ile görüşme
	Gözlem

Okul öncesi öğretmenlerinin işitme yetersizliği olan kaynaştırma öğrencisine yönelik yaptıkları öğretim uyarlamaları için ilk tema olan sınıfın fiziksel yapısını uyarlama teması çocuğun oturma yeri, ışık düzeyi, ses düzeyi, öğrenme merkezi düzenleme, sınıf büyüklüğü alt temalarından oluşmuştur. İkinci tema olan sınıf iklimini uyarlamada ise birebir çalışma, rol model, veli izni, akran desteği, göz hizası, birebir çalışma alt temalarından oluşmuştur. Üçüncü tema olan sınıf kurallarını uyarlama görsel kartlar, işitmeyi kolaylaştırma alt temalarını içerirken, dördüncü tema olan materyal uyarlama ise görsel materyaller alt temasını kapsamaktadır. Beşinci tema olan etkinlik uyarlama sanat etkinliği, ilgi çeken etkinlikler, oyun etkinliği, seçmeli etkinlikler, teknolojiden yararlanma, drama etkinliği, Türkçe etkinliği, etkinlik desteği alt temalarından oluşmuştur. Altıncı tema olan değerlendirmeyi uyarlama ise panoya asma, aile ile görüşme, gözlem alt temalarını içermektedir.

Okul öncesi öğretmenleri sınıfın fiziksel yapısını uyarlama temasına yönelik olarak ışık düzeyi alt temasında Ö2 “Aydınlık, ışık alan sınıf olmasına dikkat edildi. Perdelerin açık olması, yeterli gün ışığı almasına dikkat edildi. Öğretmenin yüzünü, projeksiyon perdesini, yazı tahtasını rahatça görebileceği düzeyde ışık olması sağlandı.” açıklamasını yapmıştır. Ses düzeyinde ise

Ö1 “İşitme yetersizliği olan öğrenci ile yakaya takılan yaka mikrofonu ile çalışmalara yer veriliyor. Sınıftaki ses yalıtımı ile dışarıdan gelen ses önleniyor. Isınma ve havalandırma sistemlerinin sessiz olmasına özen gösteriliyor.” görüşünü ifade etmiştir. Öğrenme merkezi düzenlemede ise Ö3 “Sınıfımızda merkezler oluşturuldu ve zaman zaman geçici merkezlere de yer verildi. Oluşturulan bu merkezlerde görsel materyallerden pratik günlük nesnelere, doğal malzemelere, kartlara ve resimlere ağırlık verildi.” şeklinde açıklamaktadır. Sınıf iklimini uyarlama teması için veli izni alt temasında Ö2 “İlk yapılan veli toplantısında ailenin de izni alınarak tüm velilere bilgilendirme yapıldı. Destek olmaları amacıyla sınıfta çocukların dikkat etmesi gerekenler konusunda veliler de bilgilendirildi.” yorumunu yapmaktadır. Akran desteği için görüş bildiren Ö3 “Sınıftaki tüm öğrenciler ile iletişim halinde olmasını sağlıyorum. Farklı özellikteki öğrenciler ile akran öğrenmesini gerçekleştirmiş oluyor.” şeklinde açıklamaktadır. Birebir çalışma alt temasında Ö1 “Çocuk birebir çalışma desteğim ile çalışmalarını tamamlarken bu süreçte de olumlu pekiştirme ve ödül kullanımına özen gösteriyorum.” demektedir.

Okul öncesi öğretmenleri sınıf kurallarını uyarlama temasına yönelik olarak görsel kartlar alt temasında Ö1 “Sınıf kuralları görsel kartlar kullanılarak sınıf duvarlarına yapıştırıldı.” demektedir. İşitmeyi kolaylaştırma alt temasında Ö3 “Benimle daha rahat iletişim kuracağı bir yerde oturması gerektiği kuralını çocuğa öğrettim.” şeklinde ifade derken Ö2 ise “Diğer çocuklara çocukla iletişim sağlamak için yakın pozisyonda olmaları kuralını anlattım.” yorumunu yapmıştır. Materyal uyarlama teması için görsel materyaller alt temasında Ö1 “Pano ve afiş çalışmalarına ağırlık verildi. Sınıf panosu aktif ve etkin kullanıyorum.” derken Ö2 “İşitme yetersizliği nedeniyle sözel anlatıma göre görsel materyalleri daha yoğun kullanıyorum.” görüşünü sunmuştur. Ö3 ise aynı alt temada “Yazı tahtası, resimli kartlar, grafikler ve afişler, resimli hikâye kitapları, fotoğraflar, videolar gibi görsel materyaller üzerinden gösterip yaptırma yöntemini uyguluyorum.” şeklinde ifade etmektedir.

Okul öncesi öğretmenleri etkinlik uyarlama temasına yönelik olarak sanat etkinliği alt temasında Ö3 “Sanat etkinliklerinde duygu ve düşüncelerini yansıtmaya yönelik resim çalışmaları yaptırıyorum.” şeklinde ifade etmiştir. Oyun etkinliğinde Ö1 “Grup oyunlarında ben sürece rehberlik ediyorum. Önce onunla eş olup oyunu anlatıyorum sonra arkadaşları ile oynatıyorum ve öğrenciye yakın mesafede bulunulmasına dikkat ediyorum.” görüşünü belirtmektedir. Teknolojiden yararlanmada Ö2 “Etkinlikler sırasında çocuğun yetersizlik türüne uygun olarak teknoloji kullanımına yer veriyorum. Bilgisayar destekli eğitim uyguluyorum. Eba'dan etkinliklerin evde de aile ile uygulanmasını sağlıyorum.” yorumunu yapmıştır. Değerlendirmeyi uyarlama teması için panoya asma alt temasında Ö3 “Panoya asılacağı zaman daha istekli yapıyor ve böylece daha rahat değerlendirme yapıyorum.” demektedir. Aile ile görüşme alt temasında Ö1 “Aileyle işbirliği içerisinde çalışarak her bilgi ve gelişimsel davranışı Gelişim Gözlem Formu'na kaydediyorum.” görüşünü sunmuştur. Gözlem alt temasında Ö2 “Öğrenciyi her yönden tanımak için sürekli gözlem yapıyorum. Yapılan değerlendirmeler sonucunda öğrencinin ihtiyaçlarına dönüt vermeye çalışıyorum.” şeklinde ifade etmektedir.

Tablo 5

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görme Yetersizliği Olan Kaynaştırma Öğrencisine Yönelik Yaptıkları Öğretim Uyarlamaları

Temalar	Alt Temalar
Sınıf Fiziksel Yapısını Uyarlama	Özel düzenlemeler
	Öğrenme merkezi düzenleme
	Bahçede düzenleme
Sınıf İklimini Uyarlama	Birlikte oynama
	Öğrenci ihtiyaçları
	Veli ile iletişim
	Akran desteği
Sınıf Kurallarını Uyarlama	Sessizlik zamanı
	Gruptan ayrılmama
	Arkadaşlarından yardım isteme
Materyal Uyarlama	Dokusal materyaller
	İşitsel materyaller
	Teknolojiden yararlanma
Etkinlik Uyarlama	Sanat etkinliği
	Müzik etkinliği
	Matematik etkinliği
Değerlendirmeyi Uyarlama	Dokusal materyaller
	Göz seviyesi
	Büyük görseller

Okul öncesi öğretmenlerinin görme yetersizliği olan kaynaştırma öğrencisine yönelik yaptıkları öğretim uyarlamaları için ilk tema olan sınıfın fiziksel yapısını uyarlama teması özel düzenlemeler, öğrenme merkezi düzenleme ve bahçede düzenleme alt temalarından oluşmuştur. İkinci tema olan sınıf iklimini uyarlamada ise birlikte oynama, öğrenci ihtiyaçları, veli ile iletişim, akran desteği alt temalarından oluşmuştur. Üçüncü tema olan sınıf kurallarını uyarlama sessizlik zamanı, gruptan ayrılmama, arkadaşlarından yardım isteme alt temalarını içerirken, dördüncü tema olan materyal uyarlama ise dokusal materyaller, işitsel materyaller, teknolojiden yararlanma alt temalarını kapsamaktadır. Beşinci tema olan etkinlik uyarlama sanat etkinliği, müzik etkinliği, matematik etkinliği alt temalarından oluşmuştur. Altıncı tema olan değerlendirmeyi uyarlama ise dokusal materyaller, göz seviyesi, büyük görseller alt temalarını içermektedir.

Okul öncesi öğretmenleri sınıfın fiziksel yapısını uyarlama temasına yönelik olarak özel düzenlemeler alt temasında Ö2 “*Sınıfta farklı dokulardaki materyal sayısını arttırmaya çalışıyorum.*” şeklinde açıklamaktadır. Öğrenme merkezi düzenlemede Ö3 “*Öğrenme merkezinde oturduğu masaya farklı materyaller koyuyorum ve bunlara dokunmasını sağlıyorum.*” demektedir. Bahçede düzenleme alt temasında ise Ö1 “*Bahçede engelli parkuru var, tutunarak ve dokunarak eğimli yerden inip-çıkmayı deneyimliyorum. Destek olarak kaydıraktan kayma çalışması yaptırıyorum.*” görüşünü açıklamaktadır. Sınıf iklimini uyarlama teması için birlikte oynama alt temasında Ö1 “*Çocukları yönlendirerek onun yalnız kalmaması için birlikte oynamalarını sağlıyorum.*” demektedir. Öğrenci ihtiyaçlarında Ö2 “*Öğrenci sene başında sürekli beni yanında istiyordu ama açıklama yaptım sınıf atmosferini ona anlattım. Arkadaşlarının da bana ihtiyacı olduğunu belirttim. Yanında ben olmadan durma becerisi zamanla gelişiyor.*” yorumunu yapmıştır. Akran desteği alt temasında Ö1 “*Akran desteğini çok*

kullanıyorum. Sınıfta arkadaşlarını ellerinden tutup getiriyorlar, ona oyuncak getiriyorlar, kaydırdıktan kayarken benim yönergelerim ile yardım ediyorlar.” şeklinde açıklamaktadır.

Okul öncesi öğretmenleri sınıf kurallarını uyarlama temasına yönelik olarak sessizlik zamanı alt temasında Ö1 *“Çocuğu konuştuğu zamanlarda dinlemeleri yönelik bir kuralımız var eğer konuşuyor olurlarsa susturup, onlara kuralı hatırlatıyorum.”* yorumunu yapmıştır. Gruptan ayrılmama için Ö3 *“Çocuğa gruptaki arkadaşlarından ayrılmaması gerektiğini açıkladım. Her gün ona destek olabilecek bir öğrenciyi sorumlu öğrenci olarak belirliyorum.”* derken arkadaşlarından yardım isteme için Ö2 *“Bahçede ya da sınıfta arkadaşlarından yardım isteyeceği bir durum oluştuğunda mutlaka bunu yapması gerektiğini ona açıkladım. Aynı şekilde arkadaşlarına da yardım istediği zaman ona yardım etmelerinin önemli olduğunu söyledim.”* şeklinde ifade etmiştir. Materyal uyarlama teması için dokunsal materyaller alt temasında Ö1 *“Üzerinde kabartmaları olan ya da farklı dokunsal özelliklere sahip materyaller ile temas etmesini sağlıyorum.”* açıklamasını yapmıştır. İşitsel materyaller için Ö2 *“Kendinden sesli materyaller, ziller, sesli hikâye kitapları gibi materyallerden yararlanıyorum.”* demektir. Teknolojiden yararlanma alt temasında Ö3 *“Etkinlik zamanlarında bilgisayar, akıllı tahtayı ve youtube videolarını kullanıyorum.”* ifadesini kullanmıştır.

Okul öncesi öğretmenleri etkinlik uyarlama temasına yönelik olarak sanat etkinliği alt temasında Ö2 *“Resim çalışmalarını ellerini tutup yaptırıyorum. Ona sınırlı boyama, kâğıt kıvrırma ve hamur ile çalışma gibi etkinler yaptırıyorum.”* ifadesini kullanmıştır. Müzik etkinliği için Ö1 *“Özellikle müzik ve ritim açısından teknolojiden yararlanıyorum.”* demektir. Matematik etkinliğinde Ö3 *“Hamur parçaları ile sayı sayma sonra yine sayarak hamurları kaptan kaba aktarma çalışmaları yaptırıyorum. Yine boncuklar ile de benzer çalışmalar yapıyoruz.”* açıklamasını yapmıştır. Değerlendirmeyi uyarlama teması için dokunsal materyaller alt temasında Ö3 *“Çocuğun gelişimini değerlendirmeyi dokunsal materyaller aracılığı ile yapmaya çalışıyorum.”* demektir. Göz seviyesinde için ise Ö2 *“Materyalleri ya da çalışma sayfalarını göz seviyesinde tutmak için biraz yükseltebiliyorum.”* açıklamasını yapmıştır. Büyük görsellerde ise Ö1 *“Özellikle çalışma sayfası ile değerlendirme olacaksa üzerindeki görselleri daha büyük çiziyorum ya da fotokopide büyütüyorum.”* şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 6

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenme ile İlgili Yetersizliği Olan Kaynaştırma Öğrencisine Yönelik Yaptıkları Öğretim Uyarlamaları

Temalar	Alt Temalar
Sınıfın Fiziksel Yapısını Uyarlama	Sınıfın ısısı
	Çocuğun oturma yeri
	Öğrenme merkezi düzenleme
	Özel düzenlemeler
	Sınıfın ışık düzeyi
Sınıf İklimini Uyarlama	Grup oyunları
	Öğrenci ihtiyaçları
	Veli ile iletişim
	Birebir çalışma
	Özel roller
	Akran desteği
Sınıf Kurallarını Uyarlama	Sabit sınıf kuralları
	Ayrıntılı açıklama
Materyal Uyarlama	Duyu materyalleri
	Matematik materyalleri
	İlgi çeken materyaller
	Basit materyaller
Etkinlik Uyarlama	Sanat etkinliği
	Drama etkinliği
	Oyun etkinliği
	Bireysel eğitim programı
	Küçük grup etkinlikleri
Değerlendirmeyi Uyarlama	Portfolyo sunumu
	Sergi
	Değerlendirme kriteri

Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme ile ilgili yetersizliği olan kaynaştırma öğrencisine yönelik yaptıkları öğretim uyarlamaları için ilk tema olan sınıfın fiziksel yapısını uyarlama teması sınıfın ısısı, çocuğun oturma yeri, öğrenme merkezi düzenleme, özel düzenlemeler, sınıfın ışık düzeyi alt temalarından oluşmuştur. İkinci tema olan sınıf iklimini uyarlamada ise grup oyunları, öğrenci ihtiyaçları, veli ile iletişim, birebir çalışma, özel roller, akran desteği alt temalarından oluşmuştur. Üçüncü tema olan sınıf kurallarını uyarlamada sabit sınıf kuralları ve ayrıntılı açıklama alt temalarını içerirken, dördüncü tema olan materyal uyarlama ise duyu materyalleri, matematik materyalleri, ilgi çeken materyaller ve basit materyaller alt temalarını kapsamaktadır. Beşinci tema olan etkinlik uyarlama sanat etkinliği, drama etkinliği, oyun etkinliği, bireysel eğitim programı, küçük grup etkinlikleri alt temalarından oluşmuştur. Altıncı tema olan değerlendirmeyi uyarlama ise portfolyo sunumu, sergi ve değerlendirme kriteri alt temalarını içermektedir.

Okul öncesi öğretmenleri sınıfın fiziksel yapısını uyarlama temasına yönelik olarak sınıfın ısısı alt temasında Ö3 “Sıcaktan etkilendiği için genelde bir pencere açık tutuldu ve pencereye yakın bir masaya oturması sağlandı.” açıklamasını yapmıştır. Özel düzenlemelerde ise Ö2 “Sınıfta masa, dolap gibi köşesi olan sivri yerler için önlem alındı, takılıp düşmesine tehlike arz eden şeyler ortadan kaldırıldı.” şeklinde ifade etmiştir. Sınıfın ışık düzeyi alt

temasında Ö1 “*Işıktan rahatsız olduğu için sınıfta perdelerin bir kısmını çekiyorum.*” görüşünü sunmuştur. Sınıf iklimini uyarlama teması için birebir çalışma alt temasında Ö1 “*Bilişsel çalışmaları genelde birebir planlanlıyorum ve ilgi duyduğu biçimde anlatıyorum.*” derken özel rollerde Ö3 “*Öğretmen yardımcısı gibi roller ile özyeterliliğini destekliyorum.*” şeklinde açıklamıştır. Akran desteği alt temasında ise Ö2 “*Aynı masaya onunla iletişime geçebilecek, paylaşımında bulunabilecek, model olabilecek arkadaşlarını oturtuyorum. Sosyal öğrenme eğitimine çok faydası oluyor.*” yorumunu yapmıştır.

Okul öncesi öğretmenleri sınıf kurallarını uyarlama temasına yönelik olarak sabit sınıf kuralları alt temasında Ö1 “*Kurallarda herhangi bir değişiklik yapılmadı ve tüm sınıf kuralları aynı kaldı.*” derken aynı temada Ö2 “*Sınıf kurallarında herhangi bir uyarlama yapmıyorum.*” şeklinde açıklamıştır. Ayrıntılı açıklama alt temasında ise Ö3 “*Sınıf kurallarını daha anlaşılır ve net bir biçimde anlatıp, açıklıyorum.*” görüşünü sunmuştur. Materyal uyarlama teması için duyu materyalleri alt temasında Ö1 “*Farklı dokunsal özellikleri olan duyu materyalleri ile bazı kavramların kazandırılması daha kolay oluyor.*” yorumunu yapmıştır. İlgi çeken materyaller alt temasında Ö2 “*Özellikle ilgisini çeken renkte legolar, bloklar ve şekiller ile ilgili üç boyutlu materyallere mutlaka yer veriyorum.*” açıklamasını sunmuştur. Basit materyallerde ise Ö3 “*Basit daha yalın ve karmaşıklık düzeyi düşük materyaller olmasına özen gösteriyorum.*” görüşünü sunmuştur.

Okul öncesi öğretmenleri etkinlik uyarlama temasına yönelik olarak drama etkinliği alt temasında Ö2 “*Drama etkinliklerinden oldukça faydalaniyorum. Model olma ve ipucu verme yoluyla katkısı çok oluyor.*” yorumunu yapmıştır. Oyun etkinliğinde Ö1 “*Oyun etkinliklerine katılımı çok sınırlıydı ancak düzeyine uygun evcilik ve masa oyuncakları ile pekiştirildi.*” derken aynı temada Ö3 “*Dikkati çabuk dağıldığı için hareketli oyunları daha çok kullanıyorum.*” görüşünü sunmuştur. Bireysel eğitim programı için görüş bildiren Ö1 “*Özel öğretim öğretmeni ile işbirliği içinde olup, bireysel eğitim programına uygun etkinlikler hazırlıyorum.*” şeklinde açıklamıştır. Değerlendirmeyi uyarlama teması için portfolyo sunumu alt temasında Ö3 “*Çocuğun yapmış olduğu çalışmaları sene başından itibaren portfolyo dosyasına koyarak gelişimsel değerlendirmesi olarak sunuyorum.*” görüşünü sunmuştur. Sergi alt temasında Ö2 “*Resim yapmayı çok seviyor. Resim çalışmalarını çok sık kullandım. Tüm sene yapmış olduğu resimlerden ona bir resim sergisi açtım. Kendi çok olumlu hissettiği bu sergide gelişim gösterdiğini gördük.*” yorumunu yapmıştır. Değerlendirme kriterinde ise Ö1 “*Değerlendirme için uyarlama yaparken süreç içerisinde mutlu ve aktif olmalarının önemine vurgu yapıyorum.*” görüşünü sunmuştur.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde okul öncesi öğretmenlerinin öğretim uyarlamaları ve sınıflarındaki öğrencilerin yetersizlik türüne uygun olarak yaptıkları öğretim uyarlamalarına yönelik sınıfın fiziksel düzenlemesi, sınıf kuralları, sınıf yönetimi, materyal, etkinlik planlama, uygulama süreci ve değerlendirme süreçleri temalarında tartışmalara yer verilmiştir.

Tema 1-Öğrencinin yetersizlik türüne göre sınıfın fiziksel düzenlemesinde yaptığınız uyarlamalar nelerdir?

Çalışmaya katılan öğretmenlerin birinci temaya yönelik cevapları *Down Sendromu* olan çocuklar için yaptıkları uyarlamalar; eğitim sürecinde kullandıkları materyalleri dikkat çekici renkler, çocukların gelişimine uygun boyutta, çocukların ihtiyacına uygun miktarda (bütün öğrencilere yetecek kadar) seçtiklerini ve çocukların dikkatini çekecek şekilde ortam düzenlemesi yaptıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, özel gereksinimli çocuklara risk oluşturabilecek küçük materyalleri sınıfta bulundurmadıkları ya da kontrol altında kullandıklarını dile getirmişlerdir. *Dil ve Konuşma Bozukluğu*, olan çocuklarda ise; çocuğun oturma yerinin ön sıralarda (öğretmene yakın) ve daha rahat iletişim kurabileceği konumda olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir.

Ayrıca ilgiyi dağıtan uyaranlardan arındırılmış öğrenme merkezi düzenlemeye çalıştıklarını ifade ederken, *Otizm Spektrum Bozukluğu*, olan çocuklar için; oturma yerini planlama, ilgiyi dağıtan uyaranların ortamdaki kaldırılması, sınıf içi materyallere erişim kolaylığı sağlama, öğrenmeyi kolaylaştırıcı ortam düzenleme ve gürültü ve rahatsız edici seslerden arındırılmış ortam sağlamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. *İşitme Yetersizliği*, olan çocuklar için öğretim ortamı düzenlemede; uygun oturma yeri, uygun ışık ve ses düzeyi planlama gibi konulara dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca sınıf büyüklüğüne göre düzenlemeler yaptıklarını da belirtmişlerdir. *Görme Yetersizliği*, olan çocuklar için öğretim ortamı düzenlemede; bir takım özel düzenlemeler yaptıklarını, Özellikle hem sınıf içi hem de bahçede düzenleme yaparak olası kazaların önüne geçmeye çalıştıklarını söylemişlerdir. *Öğrenme ile İlgili Yetersizlikleri* olan çocuklar için öğretim ortamı düzenlemede öğretmenler; sınıfın ısısı, çocuğun oturma yerinin ayarlanması, öğrenme ortamını düzenleme, özel düzenlemeler gerekiyorsa ona yönelik planlama yapma ve sınıfın ısı ışık düzeyini ayarlama yapmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. *Bedensel Yetersizliği* olan çocuklar için ise öğretim ortamı düzenlemede; ses düzeyi, özel düzenlemeler gerektiğinde planlama yapma ve sınıf büyüklüğüne göre ortamı düzenlemeye dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmadan çıkan bu sonuçlar bize öğretmenlerin uyarılma yaparken daha çok çocukların fiziksel özelliklerini dikkate alarak yapmaya çalıştıkları gözlenmektedir. Bu doğrultuda en çok yapılan fiziksel düzenleme, oturma yerinin değiştirilmesi (ön sıralara oturtmak), sınıf ısısı, aydınlık olması gibi konularında ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum uyarılma denildiğinde sıklıkla akla ilk gelen konunun fiziksel uyarılma olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Benzer konularda yapılan çalışmalar incelendiğinde; fiziksel düzenlemeler alt ölçeğine vermiş oldukları yanıtların çeşitli değişkenlere (yaş, cinsiyet, eğitim durumu..vb) ilişkin anlamlı farklılık gösterip göstermediğine baktığımızda ise cinsiyete, sınıfta özel gereksinimli öğrenci bulunup bulunmamasına ve özel gereksinimli öğrencilerin eğitimine yönelik herhangi bir eğitim alınıp alınmamasına göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Ayrıca sınıfın fiziki koşullarının (ses, ısı, ışık vb.) gibi unsurlarında öğrencilerin öğrenme performansını etkilediği belirtilmektedir (Smith vd., 2008; Sucuoğlu & Kargın, 2006). Yine kadın öğretmenlerin erkek meslektaşlarına göre öğretimsel düzenlemelerde olduğu gibi fiziksel düzenlemelere de daha çok önem verdikleri görülmektedir. Bunun yanında sınıfta bulunan özel gereksinimli öğrenci sayısının ve özel gereksinimlilerin eğitimine yönelik destek almanın da fiziksel düzenlemelere ilişkin görüşlerde anlamlı farklılığa yol açan değişkenler oldukları görülmektedir. Veriler analiz edildiğinde sınıfta özel gereksinimli öğrenci bulunmayan öğretmenlerin bulunana göre, eğitim almayanların alanlara göre daha çok fiziksel düzenlemeleri gerekli gördükleri belirlenmiştir (Vural & Yıkılmış, 2008).

Tema 2-Öğrencinin yetersizlik türüne göre sınıf iklimi için yaptığınız uyarlamalar nelerdir?

İkinci alt temalar boyutunda (sınıf iklimi için yapılan uyarlamalar) öğretmenlerin yaptıkları çalışmalara bakıldığında; *Down Sendromu* olan çocuklara yönelik grup etkinliklerine daha fazla yer verdikleri ve sınıftaki diğer öğrencilere down sendromlu akranları ile ilgili arasıra hatırlatma yaptıklarını, özel gereksinimli öğrencinin ihtiyaçları doğrultusuna göre sınıf düzenlemesi ve etkinlik planlayarak down sendromlu arkadaşlarının sınıf ortamında kabul görmesini kolaylaştırmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. *Dil ve Konuşma Bozukluğu* olan çocuklar için; Öğrenci ihtiyaçları doğrultusunda grup etkinlikleri planladıkları, sosyal becerini geliştirmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, diğer velileri bilgilendirme, çocuğun durumunu anlatma, bireysel farklılıkları kabul konusunda desteklediklerini söylemişlerdir. *Otizm Spektrum Bozukluğunda* ise öğretmenler genellikle grup etkinlikleri, öğrenci ihtiyaçları, sosyal becerin desteklenmesi, veli ile iletişim, akran desteği, bireysel farklılıkların kabulü, iletişim ve oyun oynatma konularına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. *İşitme Yetersizliği* olan çocuklara yönelik eğitimleri sırasında, rol model olma, veli izinlerine önem verme, akran destekli öğretim, göz hizasında etkileşim, ve birebir çalışmalara öncelik verdikleri söylemişlerdir. *Görme Yetersizliği*

olan öğrencilerle çalışırken, birlikte oyun oynama, öğrenci ihtiyaçlarının tespiti ve düzenlemeler yapma, veli ile iletişim ve akran desteği alma konularına yöneldiklerini belirtmişlerdir. *Öğrenme ile İlgili Yetersizlikleri* olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin öne çıkan yaptıkları çalışmalar; grup oyunları, öğrenci gereksinimlerine uygun düzenleme yapma, veli ile iletişim, birebir çalışma, özel roller verme ve bu süreçlerde akran desteğinden yararlanma şeklindedir. *Bedensel Yetersizlikleri* olan çocuklara yönelik olarak öğretmenler sıklıkla öğrenci gereksinimlerini dikkate alarak günü planlamaya çalıştıkları, programın uygulanma sürecinde akran desteği, tipik gelişen çocukların velilerini bilgilendirme ve çocukların gelişim özelliklerine uygun görevler/roller verdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin sınıflarda destek bir personel olmaması durumunda en çok yararlandıkları destek genellikle akran destekli öğrencilerdir. Bu durum öğretmenlerin cevaplarını etkilemiş olabilir.

Öğretmenlerin öğrencinin yetersizlik türüne göre sınıf iklimi için yaptığı uyarlamalara bakıldığında; genellikle öğrenci gereksinimlerine göre öğrenci gereksinimi belirleme, bireysel çalışmaya önem verme, günü planlama ve akran desteği alma ön plana çıkmaktadır. Özellikle okul öncesi sınıflarda çocukların yaşlarının küçük olması, öğrenci sayılarının fazla olması ve yardımcı personelin olmaması öğretmenlerin bu konuda ciddi zorluklar yaşamalarına neden olmaktadır. Ancak tüm zorluklara rağmen öğretmenler bu konuda bilgileri dahilinde uyarlama yaptıklarını fakat daha kapsamlı bilgiye gereksinimleri olduklarını belirtmişlerdir. Benzer konuda yapılan araştırmalarda; Tufan ve Yıldırım (2013) tarafından okul öncesi öğretmenlerinin müdahale ve kaynaştırma hakkındaki bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla öğretmenlerin görüşlerini değerlendirdikleri araştırmanın sonucunda araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin bir kısmının öğretimsel uyarlamalarla ilgili bilgi düzeyinin yeterli olmadığı belirlenmiştir. Yıldırım Doğru ve Doğru (2023)'ün otizm spektrum bozukluğu olan çocukların kaynaştırma eğitimine katılımını kolaylaştırıcı öğretim uyarlamaları konusundaki bilgi ve tutumları öğretmen görüşlerine göre değerlendirdikleri çalışmalarının sonucunda da öğretmenlerin OSB'li çocuklar konusunda yeterli bilgiye sahip olamadıkları ve bu konuda sınıf ortamlarında ve programda gerekli düzenlemelere yönelik eğitim desteğine ihtiyaçları olduğu ortaya çıkmıştır. Alanyazın incelendiğinde ise; kaynaştırma eğitim uygulamalarının başarıya ulaşmasında öğretmenler, okul idaresi, tipik gelişim gösteren öğrenciler ve aileleri, özel gereksinimli öğrenciler ve aileleri, fiziksel ortam, destek özel eğitim hizmetleri, sınıf içi uyarlamalar, bireysel eğitim planı ve sivil toplum kuruluşlarının önemli rol üstlenmeleri gerektiği vurgulanmaktadır (Yıldırım Doğru & Doğru 2023; Ünal & Ahmetoğlu, 2017; Ahmetoğlu vd., 2016; Odluyurt & Batu, 2013; Chamberlain vd., 2007). Yine Yıldırım Doğru ve Çetingöz (2021)'ün Okulöncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencilerine Yönelik Yaptıkları Öğretim Uyarlamalarının Değerlendirilmesi konulu çalışmalarının sonucunda okul öncesi öğretmenlerin en çok fiziksel düzenlemeler, sınıf iklimi, sınıf kurallarını oluşturulması konusunda çalıştıkları tespit edilmiştir.

Tema 3- Öğrencinin yetersizlik türüne göre sınıf kuralları için yaptığımız uyarlamalar nelerdir?

Üçüncü alt tema boyutunda (sınıf kuralları için yapılan uyarlamalar) öğretmenlerin yaptıkları çalışmalara bakıldığında; *Down Sendromu*, olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin öne çıkan yaptıkları çalışmalar; sabit görevler vererek rutin işler oluşturma, down sendromlu çocuk için anlaşılması kolay kurallar konulması ve kuralların gerektiğinde esnetilmesi, dikkat çekici ve destekleyici yönergeler vermek öne çıkmaktadır. *Dil ve Konuşma Bozukluğu*, olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin öne çıkan yaptıkları çalışmalar da; daha çok görsel materyal kullanma, öğrencinin uyması gereken kuralları açıklama ve akran destekli öğrenmeden yararlandıkları görülmektedir. *Otizm Spektrum Bozukluğu*, olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin öne çıkan çalışmalar ise; sınıf kurallarının niteliğinin değiştirilerek görselleştirilmesi ve akran destekli öğrenmeye yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. *İşitme Yetersizliği*, olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin öne çıkan çalışmaları; görsel kartlar ve işitmeyi kolaylaştırıcı etkinliklere yer verme şeklinde açıklanmıştır. *Görme Yetersizliği*, olan

çocuklara yönelik olarak ise; sessizlik zamanı çalışmaları, grupla birlikte hareket etme ve arkadaşlarından yardım isteme becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara yer verdikleri gözlenmiştir. *Öğrenme ile İlgili Yetersizlikleri* olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin yaptıkları çalışmalar; sabit olan sınıf kuralları ve gerektiğinde ayrıntılı açıklama yapma olarak açıklanmaktadır. Son olarak *Bedensel Yetersizlikleri* olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin yaptıkları çalışmalar; kaza ve tehlikeler karşı daha dikkatli olma, sırada öncelik verme ve akran desteğidir. Öğretmenlerin sınıflarda en çok kullandıkları uyarlamalar olası sınıf içi kazaların önüne geçmek ve öğrencileri koruma çabası, özellikler görme ve işitme sorunu olan çocuklar için bu tarz bir önleme yönelmelerine neden olmuş olabilirler.

Öğretmenlerin bu araştırma bulgusu doğrultusunda en çok kurallara yönelik resimli kartlar ve panolar gibi görsellerden yararlandıkları gözlenmiştir. Bu durum özellikle okuma yazma bilmedikleri için okul öncesi eğitimde sıklıkla kullanılan uygulamalardır. Okul öncesi eğitimde sınıf kuralları, görev-sorumluluk listeleri (örneğin nöbet çizelgeleri) ve günlük rutin çizelgeleri öğretmenlere yardımcı unsur olarak kullanılması yararlı olacaktır. Böylelikle daha barışçıl sınıf düzeni – atmosferi oluşturulabilir. Benzer konularda yapılan araştırmalarda ise özel gereksinimli öğrencilerin eğitim ortamlarında akranları ile birlikte verimli bir eğitim alabilmesi için kapsayıcı bir düzenlemeye gereksinim olduğu, okulların ve sınıfların farklı öğrenci gereksinimlerine cevap verecek şekilde düzenlenmesi gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca öğretmenlerin öğrenci gereksinimlerini dikkate alarak programda, öğretimsel amaçlarda, materyallerde, öğretim yöntem ve tekniklerinde uyarlamalar yapabilmelerinin önemi vurgulanmaktadır (Vural & Yıkılmış 2008; Gersten vd. 2009; Kargin vd., 2010; Bilgiç, 2018).

Tema 4- Öğrencinin yetersizlik türüne göre yaptığınız materyal uyarlamaları nelerdir?

Dördüncü alt tema boyutunda (öğretim materyalleri için yapılan uyarlamalar) öğretmenlerin yaptıkları çalışmalara bakıldığında; *Down Sendromu*, olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin çalışmaları; bilişsel, psikomotor gelişimi destekleyen ilgi çekici materyallere yer verme, materyallerde doğal malzeme kullanımı ve teknolojiden yararlanmanın ön plana çıkmaktadır. *Dil ve Konuşma Bozukluğu*, olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin öne çıkan çalışmaları; video ve fotoğraflar kullanarak konuları somutlaştırma, ilgi çekici materyallere yer verdikleri görülmektedir. *Otizm Spektrum Bozukluğu*, olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin öne çıkan çalışmaları arasında materyal kullanarak konuları somutlaştırma ve ilgi çekici materyallere yer verme şeklindedir. *İşitme Yetersizliği*, olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin öne çıkan çalışmaları daha çok görsel materyallere yer verirken, *Görme Yetersizliği*, olan çocuklar için dokunsal materyaller, İşitsel materyaller ve teknolojiden yararlanma konuları öne çıkmaktadır. *Öğrenme ile İlgili Yetersizlikleri* olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin öne çıkan çalışmaları; duyu ve matematik materyalleri ile çocukların ilgisini çeken materyallere yer verdikleri görülmektedir. *Bedensel Yetersizliği* olan çocuklarda Eba desteği, eğitici ve ilgi çekici materyallere yer verilmektedir. Ayrıca kullanımı basit materyaller, sanat drama ve oyun etkinliğine yer verme, bireysel eğitim programı ve küçük grup etkinliklerine yer verdiklerini belirtmişlerdir. Okul öncesi kaynaştırma sınıflarında yapılan uyarlamalar hem özel gereksinimli çocuklara, hem de tipik gelişen akranlarına etkili ve verimli bir eğitim sunabilir. Ancak öğretmenlerin öğretimsel uyarlamalar konusunda sınırlı bilgiye ve deneyime sahip oldukları görülmektedir (Tufan ve Yıldırım 2013). Bu konuda yapılan çalışmalarda öğretmenlerin en çok güçlük çektikleri alanın materyallerin uyarlanması olduğu görülmektedir (Sucuoğlu & Kargin, 2006). Vural (2008) ve Gezer (2017)'in çalışmalarında da öğretmenlerin materyal konusunda uyarlama yapamadıkları sonucuna varılmıştır. Bu araştırmada ve benzer araştırma bulgularında bize, özel gereksinimli çocuklar için materyallerin yeterli olmadığını ve uyarlama için öğretmenlerinde yeterli alt yapıya sahip olmadıklarını göstermektedir.

Tema 5- Öğrencinin yetersizlik türüne göre yaptığınız etkinlikleri uyarlamaları nelerdir?

Beşinci alt tema boyutunda (öğretim etkinlikleri için yapılan uyarlamalar) öğretmenlerin yaptıkları çalışmalara bakıldığında; *Down Sendromu*, olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin öne çıkan çalışmaları; drama ve Oyun etkinliğine yer verme, Anadili ve Türkçe etkinliği yaptıkları ifade etmişlerdir. Ayrıca gürültülü etkinliklerden kaçındıkları, etkinlikleri gösterip yaptırma, kendilerini daha rahat ifade edebilmesini sağlayan etkinlikler gibi basit etkinliklere yer verdiklerini ve etkinlik sırasında çocuğun yanına oturarak kontrolü sağladıklarını belirtmişlerdir. *Dil ve Konuşma Bozukluğu*, olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin öne çıkan çalışmaları; telaffuz çalışmaları, etkinlik basitleştirme, oyun yoluyla etkinlik planlama ve Türkçe, müzik etkinliği ve drama etkinliklerine yer verme şeklindedir. *Otizm Spektrum Bozukluğu*, olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin çalışmaları; sanat, serbest zaman, oyun, türkçe, matematik ve drama etkinliği ile çocuğu desteklediklerini belirtmişlerdir. *İşitme Yetersizliği*, olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin öne çıkan çalışmaları; sanat etkinliklerine yer vermek, çocukların ilgisini çekebilecek oyun, drama ve Türkçe gibi etkinliklere yer vermek, etkinlikler için çocuklara seçme şansı sunmak, teknolojiden yararlanmak gibi çalışmalardır. *Görme Yetersizliği*, olan çocuklara yönelik olarak öğretmenlerin öne çıkan çalışmaları; sanat, müzik etkinliği ve matematik etkinliklerine yer verildiği görülmektedir. *Öğrenme ile İlgili Yetersizlikler* için; sanat, drama, oyun gibi etkinlikleri bireysel eğitim programı ve küçük grup etkinlikleri olarak sunma şeklindedir. *Bedensel Yetersizliği* olan çocuklar için Çocukların dikkatini çekebilecek; sanat, oyun, Türkçe ve drama gibi farklı etkinliklere yer verdiklerini belirtmişlerdir. Erken çocuklukta öğrenme genellikle oyun yoluyla olmaktadır. Ancak özel eğitim ve okulöncesi öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrenciler için etkinlik planlama konusunda yeterli olmadıkları görülmektedir.

Benzer konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde; Otukile-Mongwaketse, Mangope ve Kuyini (2016)'nin Botsvana bölgesinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, kaynaştırma eğitimi uygulamasının bir parçası olarak öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenciler için müfredat uyarlamalarını uygulama düzeylerinin belirlenmesi konulu çalışmalarının sonucunda öğretmenlerin çoğunun öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenciler için müfredat uyarlamaları yapmadıkları, tipik gelişen akranlarla aynı müfredat programının öğretilmesine devam ettikleri tespit edilmiştir. Aynı araştırma bulgularında bazı öğretmenlerin sadece daha az akademik çalışma gerektiren derslerde küçük uyarlamalara yer verdikleri görülmüştür (Bilgiç, 2018; Batu & Bilgiç, 2023).

Tema 6-Öğrencinin yetersizlik türüne göre yaptığınız değerlendirmeleri uyarlamaları nelerdir?

Altınca alt tema boyutunda (öğrenci yetersizlik türüne yönelik etkinlikler için yapılan uyarlamalar) öğretmenlerin yaptıkları çalışmalara bakıldığında; *Down Sendromu* öğrenciler için, video-fotoğraf çekimi ve Portfolyo hazırlayarak veli ile paylaşma, öğrencilerin yaptıkları çalışmaları sergileme, veli ile görüşmelerde dönüt verme, gelişim raporundaki hedeflerde düzenleme yapma ve etkinliklere katılım öne çıkmaktadır. *Dil ve Konuşma Bozukluğu* olan çocuklar için, etkinliklerde ek zaman verme, gözlem yapma ve özel gereksinimli çocuklar program kitapçığından yararlanarak etkinlik planlama yaptıkları görülmektedir. *Otizm Spektrum Bozukluğu* olan çocuklarda ise; yapılan etkinliklerin panoya asılması, aile görüşmeleri, görsel ipucu sunma, özel eğitim ve bireysel eğitim programının takibinin kullanıldığı belirtilmiştir. *İşitme Yetersizliği* olan çocuklara yönelik olarak, yapılan etkinlikleri panoya asma, aile ile görüşme ve çocuğu gözleme gibi etkinliklere yer verildiği ifade edilmiştir. *Görme Yetersizliği* olan çocuklar için, dokunsal materyallere yer verme, göz seviyesinde eğitim sunma ve büyük görseller kullandıklarını söylemişlerdir. *Öğrenme ile İlgili Yetersizlikleri* olan çocuklara yönelik olarak öğretmenler, portfolyo sunumu, sergi etkinlikleri ve öğrenciyi değerlendirme kriterine yer verdiklerini ifade etmişlerdir. *Bedensel Yetersizlik* grubu için ise; birebir uygulama

yapabilecekleri bireysel eğitime, gözlem ve portfolyo dosyası hazırlamaya önem verdiklerini söylemişlerdir. Ancak genel olarak okul öncesi öğretmenleri sınıflarının çok kalabalık olduğunu, sınıflarında yardımcı personel bulunmadığını, özel gereksinimli çocukların ek iş yükü getirdiği ve kaynaştırma eğitimi ve kaynaştırma sürecinde yapılması gereken öğretim uyarlamaları konusunda yeterli bilgi sahibi olmadıkları için uyarlamalara çok fazla zaman ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenlerden dolayı da küçük gruplarla bir etkinlik yapacaklarsa uyarlamalara daha fazla yer vermelerine rağmen, kalabalık gruplar için çok fazla uyarlama yapamadıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sınıfların ülke koşullarında fazla kalabalık olması olabilir.

Alan yazında benzer konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde; Forlin, Loreman ve Sharma (2014) Hong Kong'ta kaynaştırma eğitimi konusunda eğitim alan öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik bilgi, tutum ve kaygı düzeylerindeki değişimi incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda verilen eğitimin öğretmenlerin içerik, sunum ve değerlendirme uyarlamalarının gerçekleştirilmesinde etkili olduğu bulunmuştur. Batmaz (2017) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise; özel gereksinimli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrenciler için hangi tür öğretim uyarlamaları gerçekleştirildiği ve bu süreçte ne tür güçlükler yaşandıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenler tarafından genellikle fiziksel uyarlamaların yapıldığı, ayrıca öğretmenlerin öğretimin sunumunda uyarlamalara yer verdikleri ve bazı değerlendirme uyarlamalarını da gerçekleştirdikleri görülmüştür. Ayrıca katılımcıların etkili bir kaynaştırma eğitiminin yapılabilmesi için uyarlama konusunda en çok okul rehberlik hizmetleri bölümünün desteğinden yararlandıkları görülmüştür. Yıldırım Doğru ve Doğru(2023)'nin OSB'li çocukların kaynaştırma eğitimine katılımını kolaylaştırıcı öğretim uyarlamaları konusundaki bilgi ve tutumları değerlendirdikleri çalışmada; öğretmenlerin eğitimde fırsat eşitliği açısından özel gereksinimli öğrencilerin, tipik gelişen akranları ile birlikte gerekli alt yapılar hazırlanarak eğitim almalarının özel gereksinimli çocukların gelişiminin desteklenmesinde oldukça önemli bir konu olduğunu vurgulamışlardır. Ancak öğretmenlerin özel gereksinimli çocuklar konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıkları ve özel gereksinimli çocuklara yönelik eğitim desteğine ihtiyaçları olduğunu tesbit etmişlerdir. Benzer konudaki diğer bir çalışmada, okul öncesi öğretmenleri özel gereksinimli çocuklar için öğretimde uyarlama konusunda isteksiz olduklarını, zamanı etkili kullanma konusunda öğretimin bireyselleştirilerek planlanması gerektiğini ve bunu yapmanın zor olduğunu belirtmişlerdir (Yıldırım Doğru & Çetingöz 2021).

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin öğretim uyarlamaları ve sınıflarındaki öğrencilerin yetersizlik türüne uygun olarak yaptıkları öğretim uyarlamalarına yönelik yedi alt temada (sınıfın fiziksel düzenlemesi, sınıf kuralları, sınıf yönetimi, materyal, etkinlik planlama, uygulama süreci ve değerlendirme süreçleri) bulgu elde edilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerin bu alt temalara yönelik olarak her bir yetersizlik türünde öne çıkan verilere bakıldığında; okul öncesi öğretmenlerinin özel gereksinimli kaynaştırma öğrencisine yönelik yaptıkları öğretim uyarlamaları için ilk tema olan sınıfın fiziksel yapısını uyarlama teması ses düzeyi, özel düzenlemeler ve sınıf büyüklüğü alt temalarından oluşmuştur. İkinci tema olan sınıf iklimini uyarlamada ise öğrenci ihtiyaçları, akran desteği, diğer velileri bilgilendirme, özel roller alt temalarının tercih edildiği gözlenmiştir. Üçüncü tema olan sınıf kurallarını uyarlamada dikkatli olma, sırada öncelik, akran öğrenmesi alt temalarını içerirken, dördüncü tema olan materyal uyarlama ise Eba desteği, eğitici materyaller, ilgi çekici materyaller alt temalarını kapsamaktadır. Beşinci tema olan etkinlik uyarlama farklı etkinlikler, sanat etkinliği, oyun etkinliği, Türkçe etkinliği, drama etkinliği, etkinlik düzeyi alt temalarını içermektedir. Altıncı tema olan değerlendirmeyi uyarlama ise birebir uygulama, gözlem ve portfolyo dosyası alt temalarını içerdiği gözlemlenmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerin sınıf içi ve dışı ortamlarda özel gereksinimli çocuklara yönelik olarak gerek dersin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi, ortamın düzenlenmesi ve materyal seçimi gibi alanlarda uyarlama yapmanın önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak öğretmenlerin benzer çalışma bulgularında da olduğu gibi bilgi eksiklikleri olduğu, sınıflarının kalabalık olması ve

yeterli alt yapıya sahip olmamaları nedeniyle desteğe gereksinimleri olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmanın sonucunda öğretmenlerin derslerinde ve ortamda uyarılama yapmaya gayret ettikleri ancak bu konuda ciddi desteğe gereksinimleri olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda özel eğitimde uyarılama dersi okulöncesi öğretmen adayları için zorunlu hale getirilebilir ya da bilgi gereksinimleri hizmetiçi eğitim kursları yoluyla desteklenebilir. Gelecekte benzer konuda çalışacak olan araştırmacılar öğretim uyarlamaları eğitimi konusunda uygulamalı (deneysel) çalışmalara yer verilebilirler. Böylelikle öğretmenlere uyarılama eğitimi konusunda verilebilecek en etkili öğretim yöntemi de belirlenebilir.

KAYNAKÇA

- Ahmetoğlu, E., Ünal, A. M. & Ergin, D. Y. (2016). Kaynaştırma uygulamalarının başarısını etkileyen etmenler ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 167-175.
- Akalın, S. (2015). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri ve gereksinimleri. *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Özel Eğitim Dergisi*, 16 (03), 215-236.
- Altun, T. & Gülben, A. (2009). Okul öncesinde özel gereksinim duyan çocukların eğitimindeki uygulamalar ve karşılaşılan sorunların öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 253-272.
- Aydın, D. & Sapsağlam, Ö. (2019). *Okul öncesi eğitim kurumlarında kaynaştırma uygulamalarının incelenmesi*, EJER Congress 2019, Ankara, Türkiye.
- Aydın, D. & Tuğluk M. N. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecinde öğretimsel uyarlamalara yer verme düzeylerinin belirlenmesi. *Ulakbilge*, 47, 423-433.
- Aydın, D. & Tuğluk M. N. (2022). Uyarılama eğitim programı'nın okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma ile ilgili düşünceleri, tutumları ve endişeleri üzerindeki etkisinin karşılaştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 51, 1327-1342.
- Bakkaloğlu, H., Yılmaz, B., Altun Könez, N. & Yalçın, G. (2018). Türkiye'de okul öncesi kaynaştırma konusunda yapılan araştırmalar bize neler söylüyor? *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 119-150.
- Batmaz, G. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaptıkları öğretimsel düzenlemeler*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Bilgiç, E. (2018). *Kaynaştırma uygulamalarındaki öğretimsel uyarlamalar eğitiminin sınıf öğretmenlerinin öğretimsel uyarlamaların önemine ilişkin görüşlerine etkisi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Eskişehir Anadolu Üniversitesi.
- Bilgiç, E. & Batu, E. S. (2023). Kaynaştırma uygulamalarında gerçekleştirilebilecek uyarlamalar eğitiminin sınıf öğretmenlerinin uyarlamaların önemine ilişkin görüşlerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 24(3), 401-418. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.1116380>
- Batu, S. & Yükselen, A. İ. (2015). Erken çocukluk özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarında genel prensipler. N.E Metin, & A.İ. Yükselen (Eds). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Kaynaştırma* (s.89-120). Hedef Yayıncılık.
- Best, J. W. & Kahn, J. V. (2017). *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* (O. Köksal, çev.). Dizgi Ofset.
- Bruder, M. B. (2010). Early childhood intervention: A promise to children and families for their future. *Exceptional Children*, 76(3), 339-355.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (28. baskı). Pegem Akademi.
- Chamberlain, B., Kasari, C. & Rotheram-Fuller, E. (2007). Involvement or Isolation? The Social Networks of Children with Autism in Regular Classrooms, *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 37, 230-232.
- Choate, J. S. (2000). *Successful inclusive teaching: Proven ways to detect and correct special needs* (4 th ed). Allyn and Bacon.
- Duhaney, L. M. & Salend, S. J. (2000). Parental perceptions of inclusive educational placements. *Remedial and Special Education*, 21(2), 121-128.
- Freeman, S. & Aclin, M. (2000). Academic and social attainments of children with mental retardation in general education and special education settings. *Remedial and Special Education*, 21(1), 3-18.
- Friend, M. & Bursuck, W. D. (2002). *Including students with special needs* (8 th ed). Allyn Bacon.
- Forlin, C., Loreman, T. & Sharma, U. (2014). A system-wide professional learning approach about inclusion for teachers in Hong Kong. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 42(3), 247-260. <https://doi.org/10.1080/1359866X.2014.906564>
- Gezer, M. S. (2017). *Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik rol algılarının belirlenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Eskişehir Anadolu Üniversitesi.
- Gültekin Akduman, G. (2013). Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi. G. Uyanık Balat (Ed). *Okul öncesi eğitime giriş* (s.2-17). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kargın, T., Güldenoğlu, B. & Şahin, F. (2010). Genel eğitim sınıflarındaki özel gereksinimli öğrenciler için yapılması gereken uyarlamalara ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 10(4), 2431-2464. https://www.academia.edu/download/52602891/Genel_Eitim_Snflarndaki_zel_Gereksinimli20170412-17265-1gd8nwz.pdf
- Kaygusuz, C. (2007). Özel eğitim ve rehberlik. A. Kaya (Ed). *Psikolojik danışma ve rehberlik* (s.23-44). Anı Yayıncılık.
- Kırcaali-İftar, G. (1998). *Özel eğitim kaynaştıma ve destek özel eğitim hizmetleri*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. No: 561.
- Koçak, N. (2001). Erken çocukluk döneminde eğitim ve Türkiye’de erken çocukluk eğitiminin durumu. *Milli Eğitim Dergisi*, 151.
- LeCompte, M. D. & Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, 52(1), 31-60.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Metin, Ş. (2013). Türkiye’de okul öncesinde kaynaştırmaya ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 8(1), 146-172.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2 nd ed). Sage.

- Odluyurt, S. & Batu, E. S. (2009). Okul öncesi dönemdeki kaynaştırmaya hazırlık becerilerinin öğretmen görüşlerine ve alan yazın taramasına dayalı olarak belirlenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(4), 1819-1851.
- Odluyurt, S. & Batu, S. (2013). Kaynaştırmanın başarısını etkileyen faktörler, S. Batu, A. Çolak ve S. Odluyurt (Eds). *Özel Gereksinimli Çocukların Kaynaştırılması* (s.35-52). Vize Yayıncılık.
- Odom, S. L. (2000). Preschool inclusion: What we know and where we go from here. *Topics in Early Childhood Special Education*, 20(1), 20-27.
- Olson, J. L. & Platt, C. J. (2004). *Teaching children and adolescents with special needs* (5 th, ed). Prentice Hall.
- Otukile-Mongwaketse, M., Mangope, B. & Kuyini, A. B. (2016). Teachers' understandings of curriculum adaptations for learners with learning difficulties in primary schools in Botswana: Issues and challenges of inclusive education. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 16(3), 169-177. <https://doi.org/10.1111/1471-3802.12069>
- Öncül, N. (2003). Kaynaştırma uygulaması yapılan ilköğretim okuluna devam eden zihin özürli öğrencinin bulunduğu sınıfta normal çocuk annelerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Eskişehir Anadolu Üniversitesi.
- Smith, E. C., Polloway, E., Patton, J. & Dowdy, C. (2008). *Teaching students with special needs in inclusive settings* (5th ed). Merrill: Allyn & Bacon.
- Sucuoğlu, B. & Kargın, T. (2006). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları, yaklaşımlar, yöntemler ve teknikler*. Morpa Yayınları.
- Temiz, Z. & Parlak-Rakap, A. (2018). Uyarılma çalışmaları ile kaynaştırma için hazırlanmak. *İlköğretim Online*, 17(3), 1738-1750.
- Tufan, M. & Yıldırım, Y. (2013). An analysis of preschool teachers' knowledge level on early intervention and inclusion and their educational adaptation practices for children with special needs. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 2 (4), 1-13.
- Ünal, A. M. & Ahmetoğlu, E. (2017). *Kaynaştırma Uygulamalarının Başarısını Etkileyen Etmenleri Değerlendirilmesi* Ibaness-Kırklareli/Turkey 23-24 September 2017 International Balkan and Near Eastern Social Sciences Congress Series Proceedings Book.
- Vural, M. (2008). *Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Vural, M. & Yıkılmış, A. (2008). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 141-159. <https://dergipark.org.tr/en/pub/aibuefd/issue/1495/18090>
- Wolery, R. A. & Odom, S. (2000). *An administrator's guide to preschool inclusion*. Chapel Hill: University of North Carolina, FPG Child Development Center, Early Childhood Research Institute on Inclusion. Erişim Adresi: https://fpg.unc.edu/sites/fpg.unc.edu/files/resource-files/ECRII_Administrators_Guide_2000.pdf 12.06.2023
- Yıldırım Doğru, S. S. & Çetingöz, D. (2021). *Okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaptıkları eğitim uyarlamalarının değerlendirilmesi*, International Multi-Disciplinary Children's Studies Congress, Ankara, Türkiye.

Yıldırım Doğru, S.S. & Doğru, H. B. (2023). *Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilere Yönelik Yapılan Öğretim Uyarlamalarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Güncel Otizm Araştırmaları. Nobel Yayınevi.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. baskı). Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Preschool period is a period in which typically developing and special needs children can achieve significant developmental gains in their lives based on the learning opportunities offered to them (Bakkaloğlu, et al., 2018). Educational environments where restrictiveness is minimized are of great importance so that children with special needs can receive education together with their peers during the preschool period, which is a critical period (Bruder, 2010; Kaygusuz, 2007). For this reason, young children with special needs should be provided with opportunities to receive education together with their typically developing peers as much as possible. The most important of these opportunities is inclusion/integration education. Inclusive education aims to improve the skills of children with special needs and facilitate their adaptation to society. When we look at the literature, it is seen that the importance of making teaching adaptations by teachers in maintaining the inclusive education process effectively is mentioned (Aydın and Sapsağlam, 2019; Metin, 2013). Inclusion in the preschool period has some different characteristics of its own. Preschool inclusion differs from inclusion practices in higher education institutions due to features such as the physical structure of the school being different, having a developmental and child-centered education program, preschool children showing different developmental characteristics, and academic success not being at the forefront (Wolery and Odom, 2000). Therefore, this research aims to examine the teaching adaptations made by preschool teachers according to the type of disability of their inclusive students. The problem statement of the research is "What are the teaching adaptations that preschool teachers make according to the type of disability of inclusive students?" was determined as . In this regard, the aim of the research is to reveal the existing situation in the themes of physical arrangement of the classroom, classroom rules, classroom management, materials, activity planning, implementation process and evaluation processes regarding the teaching adaptations of preschool teachers and the teaching adaptations they make in accordance with the type of disability of the students in their classes.

Method

The data for the study were obtained from 18 preschool teachers who provided instructional adaptations for inclusion students with different types of disabilities in independent preschools in three districts affiliated with Izmir province during the fall semester of the 2023-2024 academic year. The research employed a qualitative research design, specifically using a case study from the qualitative research patterns. The sample was determined through purposive sampling, using the criterion and typical case sampling technique. In creating the study group of the research, firstly, criterion sampling was used and teachers who had mainstreaming students in the last year were determined on a voluntary basis within the scope of the disability types determined for inclusive education in the preschool period. In the second stage, teachers who made teaching adaptations to students with Down syndrome, language and speech disorder, autism, hearing disability, visual disability, learning disability, and physical disability types were included in the sample in order to ensure that the teaching adaptations made according to the type of disability of the students reflect the typical situation in the field. Data for the study were collected through interview questions and an information form prepared by the researchers. The data obtained from the research were analyzed using content analysis method. As a result of the analysis of the data,

6 themes were reached for each type of disability. It was determined that the teaching adaptations made by preschool teachers included the themes of adapting the physical structure of the classroom, adapting the classroom climate, adapting materials, adapting activities and adapting evaluation. When looking at the sub-themes, 38 themes were found in Down syndrome, 26 in language and speech disorders, 30 in autism, 26 in hearing impairment, 19 in visual impairment, and 25 in learning disability.

Findings

The theme of adapting the physical structure of the classroom, which is the first theme for the teaching adaptations made by preschool teachers for the inclusion student with Down syndrome, consists of the sub-themes of striking color, size, quantity, risky small materials, and arranging learning centers. The second theme, adapting the classroom climate, for the teaching adaptations made by preschool teachers for inclusion students with language and speech disorders, consists of the sub-themes of group activities, student needs, social skills, informing other parents, explaining the situation, accepting individual differences, and playing games. Adapting classroom rules, which is the third theme for preschool teachers' teaching adaptations for inclusion students with autism, includes the sub-themes of quality of classroom rules, visualization of classroom rules, enacting classroom rules, and peer learning. The teaching adaptations made by preschool teachers for inclusion students with hearing impairment include the sub-theme of visual materials in the fourth theme, material adaptation. Activity adaptation, which is the fifth theme in the teaching adaptations made by preschool teachers for inclusion students with visual impairment, consists of the sub-themes of art activity, music activity, and mathematics activity. Adapting evaluation, which is the sixth theme in the teaching adaptations made by preschool teachers for mainstreaming students with learning disabilities, includes the sub-themes of portfolio presentation, exhibition and evaluation criteria.

Discussion and Conclusion

It was determined that instructional adaptations made by preschool teachers encompass themes such as adapting the physical structure of the classroom, adapting the classroom climate, adapting materials, adapting activities, and adapting assessments. Another result obtained from the research is that preschool teachers are aware that instructional adaptations vary according to the type of disability, but they lack knowledge on which sub-themes and specific needs types to base their adaptations on. However, as in similar study findings, it has been determined that teachers have a lack of knowledge and need support because their classes are crowded and they do not have sufficient infrastructure. In addition, as a result of the study, it was seen that teachers tried to make adaptations in their lessons and the environment, but they needed serious support in this regard. Researchers who will work on a similar subject in the future may include applied (experimental) studies on instructional adaptations training.